

Univerzita Palackého v Olomouci

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

Katolická teologie

Vybrané pomůcky pro přípravu na přijetí svátosti biřmování v německy hovořících regionech: inspirace pro katechizaci biřmovanců v místní církvi v České republice

Diplomová práce

Autor: Jaroslav Jurka

Vedoucí práce: doc. Dr. Ludvík Dřímál, Th.D.

2017

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem veškerou literaturu a informační zdroje v seznamu použité literatury. Souhlasím s využitím této práce ke studijním účelům.

V Olomouci dne 24. 4. 2017

-----
podpis

Poděkování:

Děkuji panu doc. Dr. Ludvíku Dřímaloovi, Th.D. za odborné vedení diplomové práce, trpělivost a poskytnuté rady. Dále děkuji paní Mgr. Renatě Jurkové a panu Václavu Škvařilovi za jejich obětavou pomoc s korekturami.

Anotace

Diplomová práce prezentuje hlavní tištěné pomůcky pro přípravu na biřmování, vydané v prvním pětiletí 21. století v německy hovořících regionech. Po prozkoumání jejich obsahu je připojeno jejich porovnání a pokus o vystižení jejich možného přínosu pro přípravu biřmovanců v místní církvi v České republice.

Klíčová slova: biřmování, Duch Svatý, pomůcka, katecheze, příprava, biřmovanec

Annotation

The thesis presents the main printed utilities for the admission of the Sacrament of Confirmation which were published in the first five years of 21st century in German speaking regions. The author firstly examines the content and then he continues with comparison of the utilities. In the end, he tries to express their possible contribution and inspiration for catechesis of Confirmation candidates in local Church in the Czech Republic.

Key words: Confirmation, the Holy Spirit, utility, catechesis, preparation, Confirmation candidate

Obsah

Úvod	7
1 Svátost biřmování v nauce a pastoraci církve po Druhém vatikánském koncilu	9
1.1 Nauka církve o biřmování	9
1.2 Příprava na biřmování	13
1.2.1 Účel a cíl přípravy	14
1.2.2 Výchozí podmínky	14
1.2.3 Metoda	15
1.2.4 Katechumenát jako vzor pro přípravu na přijetí svátosti biřmování	16
1.2.5 Modely přípravy	17
1.2.6 Katechetické pomůcky pro přípravu na biřmování	22
2 Vybrané pomůcky pro přípravu na biřmování vydané v německy mluvících regionech .	24
2.1 Firmvorbereitung mit Esprit: Praxismodelle	24
2.1.1 Obecná charakteristika pomůcky	24
2.1.2 Struktura a obsah pomůcky	24
2.1.3 Grafická stránka pomůcky	33
2.1.4 Zhodnocení pomůcky	33
2.2 Sprich ein deutliches Ja: 33 Bausteine für die Firmkatechese	36
2.2.1 Obecná charakteristika pomůcky	36
2.2.2 Struktura a obsah pomůcky	36
2.2.3 Grafická stránka pomůcky	37
2.2.4 Zhodnocení pomůcky	38
2.3 Die Firmung miteinander vorbereiten: Projekte, Gottesdienste, Gruppenstunden .	39
2.3.1 Obecná charakteristika pomůcky	39
2.3.2 Struktura a obsah pomůcky	39

2.3.3	Grafická stránka pomůcky	41
2.3.4	Zhodnocení pomůcky	41
2.4	Feuer in mir.....	43
2.4.1	Obecná charakteristika pomůcky.....	43
2.4.2	Struktura a obsah pomůcky	43
2.4.3	Grafická stránka pomůcky.....	45
2.4.4	Zhodnocení pomůcky	45
2.5	Mich firmen lassen: Handbuch für Katechetinnen und Katecheten	47
2.5.1	Obecná charakteristika pomůcky.....	47
2.5.2	Struktura a obsah pomůcky	47
2.5.3	Grafická stránka pomůcky.....	49
2.5.4	Zhodnocení pomůcky	49
3	Porovnání pomůcek a jejich možný přínos pro církve v České republice	50
3.1	Společné charakteristické rysy zkoumaných pomůcek	50
3.2	Odlišnosti zkoumaných pomůcek.....	51
3.3	Možný přínos zkoumaných pomůcek pro katechezi adeptů biřmování v rámci české církve	52
	Závěr.....	57
	Použité zdroje a literatura	59
	Seznam zkratk.....	66

Úvod

Svátost biřmování tvoří společně se křtem a eucharistií trojici iniciačních svátostí, jimiž jsou položeny základy křesťanského života.¹ Na přijetí svátosti biřmování, jejímž účinkem je dovršením křestní milosti,² je potřeba adepty vhodně připravit. Cílem této přípravy má být jak prohloubení vztahu biřmovanců nejen k Ježíši Kristu, ale i k Bohu Otci a Duchu Svatému, tak i probuzení smyslu pro příslušnost k církvi (jak všeobecné, tak k farnímu společenství).³ Pro přípravu na biřmování nelze zavést jednu „univerzální“ formu. Vedoucí musí vždy zohlednit potřeby adeptů biřmování, které jsou v každé jednotlivé skupině biřmovanců specifické, což je do značné míry způsobeno změnami podmínek, ve kterých mladí vyrůstají.

V průběhu mého vysokoškolského studia v Olomouci se mi dostalo do rukou několik německy psaných pomůcek, které jsou zaměřeny na přípravu mladých k přijetí svátosti biřmování. Po jejich zběžném prolistování jsem nabyl dojmu, že tyto pomůcky prezentují modely přípravy, které jsou inovativní a vhodné pro přípravu mladých biřmovanců. Problematika přípravy na biřmování je pro mě zajímavá, jelikož se připravuji na kněžství a, dá-li Pán, budu jednou i já adepty na přijetí svátosti biřmování připravovat. Protože jsem se s pomůckami na toto téma moc nesetkal, rozhodl jsem se tyto pomůcky důkladněji analyzovat. Cílem této diplomové práce je tedy prozkoumat a zhodnotit vybrané pomůcky pro přípravu mladých adeptů na přijetí svátosti biřmování, které byly vydané v prvním pětiletí dvacátého prvního století v německy hovořících regionech, a vystihnout jejich možný přínos pro přípravu biřmovanců v místní církvi v České republice.

První kapitola mé diplomové práce se zabývá identitou svátosti biřmování a jejími účinky. Dále je vysvětlen její vztah ke svátostem křtu a eucharistie. Stručně je také nastíněn historický vývoj, jak bylo ke svátosti biřmování přistupováno a jak byla udílána. V druhé části této kapitoly najdeme popis, jak by měla příprava na přijetí této svátosti vypadat a co vše by měla zahrnovat, doplněný několika praktickými modely.

Jádro celé práce se nachází ve druhé kapitole. V této kapitole jsou zkoumané pomůcky pro přípravu mladých adeptů na přijetí svátosti biřmování popsány a charakterizovány,

---

¹ Srov. KKC čl. 1212.

² Srov. KKC čl. 1304.

³ Srov. KKC čl. 1309.

stručně jsou představeni jejich autoři, je prezentován jejich obsah, a najdeme zde jejich zhodnocení.

Třetí kapitola mé práce je věnována vzájemnému srovnání zkoumaných pomůcek pro přípravu mladých adeptů na přijetí svátosti biřmování. Na závěr této poslední kapitoly představuji podněty a prvky inspirace, které jsou obsaženy v těchto pomůckách a které lze použít v rámci přípravy mladých adeptů na přijetí svátosti biřmování.

1 Svátost biřmování v nauce a pastorační církve po Druhém vatikánském koncilu

1.1 Nauka církve o biřmování

Biřmování je svátost, při které pokřtěný vzkládáním rukou, mazáním křížem a modlitbou přijímá zvláštní dar Ducha Svatého. Při přijetí této svátosti dochází ke zvláštnímu vylití Ducha Svatého, tak jak byl udělen apoštolům v den letnic.⁴ Biřmovanec tak získává plnost daru Ducha Svatého, jehož vedení má s důvěrou svěřit svůj život.

Na základě textu Písma svatého nelze zcela průkazně dokázat, že svátost biřmování byla ustanovena bezprostředně Ježíšem Kristem.⁵ Avšak již starozákonní proroci předpovídali vylití Ducha Svatého jako znamení mesiášské doby.⁶ Ježíš slibuje seslání Ducha Svatého jak svým apoštolům,⁷ tak i všem, kdo v něj uvěří.⁸ Ježíšův příslib se naplnil v den letnic, kdy na apoštoly sestoupil Duch Svatý v podobě ohnivých jazyků.⁹ Poté co byli apoštolové naplněni Duchem Svatým, začali tento dar vkládáním rukou spolu s modlitbou udělovat pokřtěným.¹⁰ Svatý Tomáš Akvinský učí, že Ježíš ustanovil svátost biřmování ne tím, že by ji vykonal, ale tím, že ji přislíbil do budoucna. Ježíš volí tuto formu ustanovení proto, protože se touto svátostí propůjčuje plnost Ducha Svatého, která neměla být dána před jeho zmrtvýchvstáním a nanebevstoupením.¹¹

Svátost biřmování tvoří spolu se křtem a eucharistií celek svátostí,¹² které uvádějí člověka do křesťanského života.¹³ Iniciační svátosti byly zpočátku udílány společně v rámci jednoho obřadu, a sice v pořadí křest, biřmování, eucharistie. Díky tomu byl mezi těmito svátostmi zjevný vztah. V 5. století, kdy začínají převládat křty malých dětí, dochází k oddělení

---

⁴ Srov. KKC čl. 1302.

⁵ Proto neuznávají evangeličtí křesťané biřmování jako svátost.

⁶ Srov. Jl 3, 1-5; Iz 44, 3-5; Ez 39, 29.

⁷ Srov. J 14, 16n.26; J 16, 7n; Lk 24, 49; Sk 1, 5.

⁸ Srov. J 7,38n.

⁹ Srov. Sk 2, 1-4.

¹⁰ Srov. Sk 8, 14-17; Sk 19, 6.

¹¹ Srov. *Summa theologiae* III q. 72 a. 1 ad 1.

¹² Srov. KKC čl. 1285.

¹³ Viz AMBROS, Pavel. Dary Ducha Svatého a jejich základní pastorační struktura po Druhém vatikánském koncilu. In: ALTRICHTER, Michal, (ed.) *Studijní texty ze spirituální teologie IX: O Duchu Svatém a svátosti biřmování*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2012, str. 58-70.

slavení těchto svátostí vždy skrze samostatný obřad.¹⁴ Tím se nejen ztrácí zřetelná provázanost těchto svátostí, ale již na konci 5. století vyvstává otázka, zda je biřmování stále potřeba. V současné praxi navíc ještě došlo k rozbití tradičního pořadí udílení iniciačních svátostí tím, že přijetí biřmování bylo přesunuto až do období po prvním svatém přijímání.¹⁵

Je vhodné, aby si biřmovanci, tak jako pro křest, našli vhodného kmotra, který jim bude duchovní oporou. Pro názornější zdůraznění jednoty svátostí křtu a biřmování se doporučuje, aby byla zvolena táž osoba, která byla vybrána pro křest.¹⁶

Obřady udílení svátosti biřmování prošly během staletí složitým vývojem. Vlivem různých změn během tohoto vývoje došlo k tomu, že se obřady udílení této svátosti staly méně srozumitelnými a začaly vyvolávat spoustu otázek. Proto otcové Druhého vatikánského koncilu vyžadovali revizi obřadů biřmování tak, aby vyniklo těsné spojení svátosti biřmování s ostatními iniciačními svátostmi.¹⁷ Zajímavé je, že dalším jejich požadavkem bylo, aby sjednocené východní církve, které biřmovací obřady přizpůsobily západní tradici, obnovily v plném rozsahu praxi východní.¹⁸ Avšak žádný z dokumentů Druhého vatikánského koncilu se nevěnuje svátosti biřmování samostatně a všechny výroky o ní jsou zasazeny do kontextu jiného tématu¹⁹. „Na základě koncilních výroků tudíž nemůžeme vypracovat systematické a ucelené učení o biřmování.“²⁰ Změna nastává v roce 1971, tedy až po Druhém vatikánském koncilu, kdy dochází k revizi obřadů biřmování na základě požadavků koncilních otců. Dne 15. srpna 1971 promulgoval papež Pavel VI. apoštolskou konstituci *Divinae consortium*

---

¹⁴ K oddělení dochází pouze na západě při křtu dětí. Při křtu dospělého, pokud tomu nebrání závažný důvod, mají být udíleny všechny iniciační svátosti společně (*Uvedení do křesťanského života* str. 23 odst. 34 a CIC kán. 866). Oproti tomu na východě uděluje kněz biřmování s eucharistií hned po křtu, i pokud je křtěnec ještě v kojeneckém věku.

¹⁵ Více o dějinném vývoji svátosti biřmování: KOHUT, Pavel. „PEČEŤ DUCHA SVATÉHO“: Biřmování jako svátost křesťanské iniciace. *Mezinárodní katolická revue Communio*. Svitavy: P. Sejkora, 2005, 9(2), str. 305-321; ŠELINGA, Jozef. *Spoločne objavujme dar 1. diel*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda, 2003, str. 59-69.

¹⁶ Srov. KKC čl. 1311 a CIC kán. 892-893.

¹⁷ Srov. SC čl. 71. Pavel Kohut uvádí upravený překlad: „Obřad biřmování ať se upraví s tím záměrem, aby jasněji vynikla vnitřní souvislost této svátosti s **celou křesťanskou iniciací**.“ Viz KOHUT, Pavel. „PEČEŤ DUCHA SVATÉHO“: Biřmování jako svátost křesťanské iniciace. *Mezinárodní katolická revue Communio*. Svitavy: P. Sejkora, 2005, 9(2), str. 311.

¹⁸ Srov. HÜBNER, Siegfried. *Biřmování: Nový pohled na jednu ze svátostí církve*. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1996, str. 6-7.

¹⁹ Většinou se mluví o biřmování ve vztahu k ostatním svátostem, zvláště pak ke křtu a eucharistii.

²⁰ MOHELNIK, Benedikt. *Pečeť daru Ducha Svatého*. Praha: Krystal OP s.r.o., 2012, str. 16.

*naturae*²¹ a dne 22. srpna 1971 vychází obnovený obřad biřmování²² jako součást římského pontifikálu.²³

Jak se liší účinky svátosti biřmování od křtu? Není biřmování duplikací toho, co jsme již přijali při křtu? Ve vztahu těchto dvou svátostí nejde o to, zda přináší biřmování navíc něco, co ve křtu nebylo, ale o to, jakým způsobem rozvíjí podíl pokřtěných na Kristově velikonočním tajemství.

„Dary Ducha svatého není možné vnímat jako něco ‚navíc‘ vzhledem ke křestní milosti, která nás činí dítětem Božím, přibytkem Ducha, údem církve. Zastupují jakoby životnost Kristovy milosti, její schopnost a téměř vnitřní požadavek k maximálnímu rozvinutí lidských schopností směrem ke vzoru, kterým je Kristus. Nejedná se tedy o žádnou odbornost či specializaci vyhrazenou některým, ale o dynamismus činný ve všech křesťanech.“²⁴

Tedy hlavním účinkem biřmování je rozvinout a upevnit to, co jsme již přijali při křtu. Svátost biřmování dovršuje připojení jednotlivce k církvi, jejíž součástí se stal již při křtu, a dává mu zvláštní sílu Ducha Svatého k hlásání a obraně víry.²⁵ „Jinými slovy, co bylo křtem zaseto, to působením biřmování začíná růst a přinášet ovoce.“²⁶ Totéž vyplývá i z Katechismu katolické církve, který o biřmování říká:

„Biřmování zdokonaluje křestní milost; je svátostí, která dává Ducha svatého, aby nás hlouběji zakořenil do božského synovství, pevněji přivtělil ke Kristu, zpevnil náš svazek s Církví, aby nás mnohem pevněji připoutal

---

²¹ Dochází ke změně formy udílení svátosti biřmování: Mazání olejem a vkládání rukou jsou spojeny v jedno gesto, je zrušen políček, a slova „Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křížem spásy ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.“ byla nahrazena slovy „N přijmi znamení/znak daru Ducha Svatého.“ (1973) a později upravena do dnešní podoby „N přijmi pečeť daru Ducha Svatého.“ (1974).

²² *Ordo Confirmationis*, Editio typica 1971.

²³ Tato nová forma obřadů biřmování, stejně jako dokumenty magisteria, upřednostňuje tradiční pořadí iniciačních svátostí, tedy křest – biřmování – eucharistie. Záměna biřmování a eucharistie se připouští pouze jako výjimka.

²⁴ ŠLÉGR, Jan. *Teologie svátosti biřmování. Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku*. Praha: Česká biskupská konference, 2012, 4(2), str. 11.

²⁵ Srov. LG čl. 11.

²⁶ VELLA, Elias. *Duch svatý – pramen života*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, str. 109.

*k jejímu poslání a pomáhal nám vydávat svědectví o křesťanské víře slovem doprovázeným činy.*²⁷

Dalším účinkem svátosti biřmování je vtisknutí nesmazatelné pečeti daru Ducha Svatého. Z výrazu pečeť daru Ducha Svatého můžeme dedukovat, že jde o dovršení a zpečetění daru, který jsme obdrželi při křtu. „Samotné slovo ‚biřmování‘ pochází ze slovesa *confirmare*, což znamená upevnit, utužit, potvrdit.“²⁸

Přesunutí přijetí biřmování až po dosažení věku, kdy je jedinec schopen rozlišit dobré od zlého, poskytlo příležitost, aby člověk, který byl pokřtěn jako nemluvně na víru církve, vyznal svoji víru osobně a svobodně. Tak se děje při obnově křestního slibu, která předchází samotnému udílení svátosti biřmování. Tak je alespoň naznačen vztah biřmování ke křtu. Z pastoračního hlediska se tak také nabízí možnost hlubší katecheze v době dospívání nebo rané dospělosti, která by alespoň částečně nahradila katechumenát, který křtem v dětském věku odpadl. „Dospívání ve víře je dnes velmi důležité, především když bereme do úvahy situaci mladého člověka z hlediska kulturního pluralismu.“²⁹

Z podstaty svátosti biřmování vyplývá, že pokřtěný člověk může být biřmován kdykoli po dosažení věku rozlišování.³⁰ „Překážkou by neměl být zdravotní stav, upoutání na lůžko, ani cokoliv vnějšího.“³¹ V českých a moravských diecézích je pro zahájení přípravy na svátost biřmování stanoven minimální věk 14 let.³² Přestože se dnes z katecheticko-pastoračního hlediska považuje za nejvhodnější období přechodu z dětské víry k tvoření víry dospělého, tedy kolem patnáctého roku věku, zkušenost ukazuje, že nejplodnější bývá práce s biřmovanci okolo osmnáctého roku věku.³³

---

²⁷ KKC čl. 1316.

²⁸ DŘÍMAL, Ludvík. Svátost biřmování a katecheze: Pokus o přístup z úhlu pohledu katechetiky. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku*. Praha: Česká biskupská konference, 2012, 4(2), str. 19.

²⁹ AMBROS, Pavel. *Základní služby církve v české sekulární společnosti: kerygma/martyria, leitourgia, diakonia*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2013, str. 155.

³⁰ V nebezpečí smrti mají svátost biřmování přijmout i děti, které ještě nedosáhli věku rozlišování. (viz KKC čl. 1307).

³¹ CIKRLÉ, Vojtěch. *Pastýřské listy 2*. Brno: Biskupství brněnské, 2015, str. 67.

³² Viz Pokyny biskupské konference pro udělování svátostí.

³³ Srov. OPATRŇÝ, Aleš. Biřmování a pastore. *Mezinárodní katolická revue Communio*. Svitavy: P. Sejkora, 2005, 9(2), str. 351.

1.2 Příprava na biřmování

Vést přípravu na biřmování je na jedné straně velmi obtížné, ale na druhé straně se nám nabízí prostor pro katechezi, která může být impulzem pro změnu života.³⁴ Aby byla tato šance co nejefektivněji využita, zavedl olomoucký arcibiskup Jan Graubner pravidelná setkání s kněžími olomoucké arcidiecéze, kteří povedou v daném roce přípravu na biřmování. Na těchto setkáních zformuloval několik základních pilířů, o které by se měli kněží při přípravě na biřmování opírat. Mezi tyto pilíře patří:

- Osobní setkání kněze s biřmovancem: cílem těchto setkání je zjistit, co budou noví biřmovanci potřebovat a na co se při přípravě zaměřit.
- Katecheze: základ přípravy tvoří katechetická setkání, na nichž se biřmovanci nově seznamují se základními tématy křesťanské víry. Cílem těchto setkání je, aby biřmovanci našli nové důvody, proč a komu věří.
- Modlitba: biřmovanci se mají naučit životu z modlitby. Cílem je biřmovance naučit rozmlouvat s Bohem a naslouchat mu.
- Společenství církve: pro uvedení biřmovanců do života ve společenství církve je doporučeno rozdělit biřmovance na menší skupinky po osmi až deseti osobách. Účelem je poskytnout možnost vytvořit přátelské prostředí, ve kterém se může každý bez obav sdílet. Tyto skupinky vedou animátoři, kterými mohou být: biřmovanci z minulých let, katecheté nebo laici, kteří jsou vhodnými svědky života z víry. Můžeme také zapojit rodiče a kmotry.
- Zkušenost s církví: je vhodné angažovat biřmovance do života farnosti, avšak kromě toho je velmi důležité, aby získali i zkušenost s církví, která přesahuje hranice farnosti. Proto se doporučuje aktivně zapojit biřmovance do programu diecézního střediska pro mládež nebo jiných aktivit.³⁵
- Práce s Písmem svatým: biřmovanci se mají naučit poznávat Boha ze zjevení v dějinách spásy. Vnímat osobu a život Ježíše Krista ze slov Písma svatého a tím posílit pouto mezi biřmovancem a Ježíšem. Poznat dary Ducha Svatého a připravit

---

³⁴ Srov. *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělání v České republice*. Praha: Česká biskupská konference, 2015, str. 38, čl. 67.

³⁵ Např. Diecézní setkání mládeže, Celostátní setkání mládeže, Světový den mládeže atd.

se na jejich přijetí. Biřmovanec si má také zvolit citát z Písma, který se stane jeho mottem do jeho dalšího života.³⁶

1.2.1 Účel a cíl přípravy

Příprava na přijetí svátosti biřmování má za cíl uschopnit adepta biřmování k odpovědnému životu z víry a v Duchu Svatém.³⁷ Proto by tato příprava neměla být redukována pouze na shrnutí obsahu katechismu, které se adept biřmování naučí zpaměti. Přestože to může být velmi přínosné, není to dostačující. Pokud si tyto vědomosti neumějí propojit se svým životem, mnoho užitku nepřinesou. Stejně tak ani kvalita přípravy se nedá měřit vědomostmi, které si adept během přípravy osvojí. Biřmovanec by se měl během přípravy upevnit v základech víry, seznámit se s katolickou morálkou, osvojit si nauku o svátostech, měl by být uveden do života modlitby a naučit se pracovat s Písmem svatým.³⁸ Příprava by měla také biřmovanci napomoci k zodpovědné volbě životního stavu. Ale tím hlavním je, aby si biřmovanci vytvořili nebo posílili svůj osobní vztah k Ježíši Kristu a k Duchu Svatému. Proto nemůžeme chápat samotné přijetí svátosti biřmování jako konečný cíl přípravy. Přijetí této svátosti je pouze jednou životní etapou, která vede k etapě další.³⁹

1.2.2 Výchozí podmínky

„Není v možnostech žádného pastoračního pracovníka, aby dokázal rozpoznat a vybrat k biřmování jen ty, kteří k tomu právě dozráli.“⁴⁰ Přesto by si připravující měl zjistit, zda jsou všichni adepti pokřtěni, zda již nejsou biřmováni⁴¹ a z jakých důvodů se rozhodli svátost biřmování přijmout.⁴² O ty, kteří požadavky nesplňují, je třeba se patřičně postarat a přijetí

---

³⁶ Srov. ZIMMERMANOVÁ, Marie. Některé zkušenosti spojené s přípravou k biřmování. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku*. Praha: Česká biskupská konference, 2012, 4(2), str. 5.

³⁷ Srov. OPATRŇÝ, Aleš. Pohled pastorálního teologa na biřmování. In: *Biřmování jako posila a pečeť*. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2015, str. 96-97.

³⁸ Srov. *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělání v České republice*. Praha: Česká biskupská konference, 2015, str. 34, čl. 56.

³⁹ Srov. ŠELINGA, Jozef. *Spoločne objavujeme dar 1. diel*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda, 2003, str. 12.

⁴⁰ OPATRŇÝ, Aleš. Pohled pastorálního teologa na biřmování. In: *Biřmování jako posila a pečeť*. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2015, str. 101.

⁴¹ Viz CIC kán. 889 § 1. Pokud se však ukáže, že adept je již biřmován, ale neví o tom, bude pro něj asi ve většině případů lepší přípravu absolvovat.

⁴² Rozhodnutí přijmout svátost biřmování musí být svobodné a musí vycházet z vlastní víry.

svátosti prozatím odložit.⁴³ Dále je důležité, aby si připravující diskrétně zjistil stav víry a rozsah znalostí adeptů biřmování, aby určil, jaký druh přípravy adept potřebuje. Základní kritéria pro volbu způsobu přípravy jsou:

- Adept v zásadě zná obsah své víry, má alespoň počáteční vztah nejen k Ježíši Kristu, ale i k Bohu Otci a Duchu Svatému, umí se modlit a cítí potřebu modlitby⁴⁴ a byl uveden do svátostné praxe⁴⁵
  - Příprava by se měla zaměřit na upevnění adepta ve víře a pomoci mu, aby se plně začlenil do společenství církve.⁴⁶
- Adept byl sice pokřtěn, ale výchovy a vzdělání ve víře se mu nedostalo
  - Příprava by měla být velmi podobná katechumenátu.⁴⁷

1.2.3 Metoda

Nejprve by si připravující měl stanovit cíle, kterých chce dosáhnout, a podle nich si vymezit dostatek času na přípravu. Dále se musí rozhodnout, zda bude pracovat s věkově heterogenní skupinou, nebo zda budou adepti rozděleni do více skupin podle věku případně podle přibližného stupně zralosti víry. Při volbě způsobu vedení přípravy by vedoucí neměl čerpat pouze z vlastních zkušeností a opakovat vyzkoušené postupy, ale měl by hlavně zohlednit duchovní zralost a potřeby nových biřmovanců. Je jasné, že nelze doporučit jednu určitou metodu. Každá skupina biřmovanců je specifická a podmínky, ve kterých vyrůstají, se rychle mění. Přesto můžeme formulovat několik bodů, které by měly být dodrženy.⁴⁸

- Nauka církve má být podána jasně a srozumitelně.
- Přípravu na přijetí svátosti biřmování je potřeba vést dialogicky a v takové atmosféře, aby se nikdo nebál pokládat otázky nebo je musel cenzurovat.

---

⁴³ Je potřeba dotyčnému srozumitelně vysvětlit, že jde pouze o odložení, a ne o odmítnutí udělení svátosti.

⁴⁴ Aspoň v některých situacích.

⁴⁵ Adept si uvědomuje význam svátosti smíření a eucharistie, umí se na ně připravit a s vírou je přijímá.

⁴⁶ Srov. *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělání v České republice*. Praha: Česká biskupská konference, 2015, str. 34, čl. 56.

⁴⁷ Srov. FOSSION, André, DŘÍMAL, Ludvík. Katechumenát jako inspirativní model každé katecheze. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* [online]. [cit. 28. 3. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2010-2/Katechumenat-jako-inspirativni-model-kazde-katecheze.html>>.

⁴⁸ Viz *Příprava na biřmování: Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000, str. 7-8.

- Biřmovance je potřeba konkrétně uvádět do praxe modlitby, vést k úctě k Nejsvětější svátosti a k četbě Písma svatého.
- Příprava by měla probíhat ve skupině, v případě většího počtu biřmovanců pak v kombinaci celku a malých skupin.
- Příprava se má odehrávat jak na společných setkáních, tak i mimo ně.⁴⁹
- Délka přípravy by měla trvat alespoň několik měsíců.
- Zprostředkovat biřmovancům osobní svědectví své křesťanské víry, nakolik je to možné a vhodné.

1.2.4 Katechumenát jako vzor pro přípravu na přijetí svátosti biřmování

Častým problémem je, že biřmování je chápáno jako rituál uvádějící do křesťanské dospělosti, po kterém již nic nenásleduje.⁵⁰ „Chlapec nebo děvče v tomto období přijetím svátosti biřmování velmi často ukončí svátostnou praxi, avšak zároveň se takřka úplně vzdálí od praxe víry.“⁵¹ Proto by měla příprava na biřmování pro ty, kdo byli pokřtěni jako malé děti, být uspořádána podle katechumenátního modelu.⁵²

„Katechumenát, tj. pastorační formace katechumenů, má trvat tak dlouho, aby mohla jejich konverze a jejich víra dozrát, v případě nutnosti tedy i řadu let. Vniknou-li totiž hlouběji do křesťanského života a projdou řádnou přípravou, jsou náležitě zasvěceni do tajemství spásy a mravním životem v duchu evangelia i posvátnými obřady, které se později budou konat, budou uváděni do života Božího lidu, který žije z víry, z liturgie a v lásce.“⁵³

Přestože adepti biřmování přijali již svátost křtu, a tedy nejsou katechumeny, ale křesťany, „můžeme s klidem připustit, že všichni zájemci o biřmování jsou ve smyslu prožívání

⁴⁹ Biřmovanci mají být konkrétně vedeni k soukromé přípravě, která probíhá mimo společná setkání.

⁵⁰ Srov. *Příprava na biřmování: Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000, str. 4.

⁵¹ *Všeobecné direktorium pro katechizaci*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 1998, čl. 181.

⁵² Viz *Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělání v České republice*. Praha: Česká biskupská konference, 2015, čl. 25 a čl. 56.

⁵³ OPATRNÝ, Aleš. *Pastorální teologie pro laiky*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2016, str. 183.

víry opravdu spíš katechumeny než zralými křesťany.⁵⁴ Stejně jako katechumenát, který vychází z touhy katechumena stát se křesťanem,⁵⁵ by měla i příprava na biřmování vycházet z touhy adeptů biřmování po hlubším vztahu k Ježíši Kristu. A stejně tak jako katechumenát by měla trvat tak dlouho, jak jednotliví adepti potřebují, a postupně je uvádět do křesťanského života a pokračovat jejich uvedením do mystagogie, která je tvořena třemi prvky.⁵⁶ Prvním z nich je rozjímání Písma svatého, skrze které k nám promlouvá Bůh. Druhým prvkem je účast na eucharistii, která je chlebem věčného života, jehož přijímáním vrůstáme do společenství s Bohem. Posledním prvkem mystagogie je opravdový život v lásce k Bohu a ke svým bližním. Striktně vzato je období mystagogie ohraničeno na velikonoční dobu po přijetí iniciačních svátostí. Avšak všechny tři prvky mystagogie jsou celoživotním úkolem každého křesťana, a proto má na období mystagogie navazovat celoživotní mystagogie.⁵⁷

1.2.5 Modely přípravy

Přichystat kvalitní přípravu na biřmování není jednoduchá záležitost.⁵⁸ Proto pražské pastorační středisko připravilo brožurku *Příprava na biřmování*⁵⁹, která má s tímto náročným úkolem vedoucímu přípravy pomoci. V této pomůcce je popsáno pět modelů přípravy. Při výběru modelu je třeba zohlednit, na jakém stupni víry se adepti biřmování nacházejí a jaké mají znalosti. Každý z modelů však musí být přizpůsoben a dotvořen tak, aby odpovídal konkrétní situaci, schopnostem vedoucího, a hlavně potřebám adeptů. Jako informační zdroje

---

⁵⁴ SLAVÍK, Michael. Biřmování – cesta k probuzení ve farnosti. *Teologické texty* [online]. 10. 11. 2015 [cit. 9. 4. 2017]. Dostupné z: <<http://www.teologicketexty.cz/casopis/1998-2/Priprava-na-birmovani-a-farnost/56>>.

⁵⁵ Viz OPATRŇY, Aleš. Katechumenát. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* [online]. [cit. 28. 3. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2010-2/Katechumenat.html>>.

⁵⁶ Srov. FOSSION, André, DŘÍMAL, Ludvík. Katechumenát jako inspirativní model každé katecheze. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* [online]. [cit. 28. 3. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2010-2/Katechumenat-jako-inspirativni-model-kazde-katecheze.html>>.

⁵⁷ Srov. MOHELŇÍK, Benedikt. Teologická východiska pro pochopení svátosti biřmování. In: *Biřmování jako posila a pečeti*. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2015, str. 51-54.

⁵⁸ Viz AMBROS, Pavel. *Základní služby církve v české sekulární společnosti: kerygma/martyria, leitourgia, diakonia*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2013, str. 158.

⁵⁹ *Příprava na biřmování: Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000.

je vhodné použít Katechismus katolické církve nebo YOUCAT⁶⁰, knihy liturgických obřadů a související texty Písma svatého.⁶¹

První model je vhodný pro adepty, kteří alespoň v zásadě znají svoji víru, byli uvedeni do svátostné praxe,⁶² umí se modlit a cítí potřebu modlitby,⁶³ a touha přijmout svátost biřmování vychází z jejich vlastního a svobodného⁶⁴ rozhodnutí. Příprava je rozdělena do jednadvaceti setkání, jejichž témata jsou přehledně uvedena v následující tabulce:⁶⁵

Příprava na biřmování - model 1		
Autor modelu:	Petr Chvátal	
Délka přípravy:	21 týdnů	
Témata katechezí:	1. Kdo jsem	12. V. a VI. přikázání
	2. Proč jsem katolík	13. VII. až X. přikázání
	3. Církev, do které patřím	14. Liturgie svatého týdne
	4. Kdo je Ježíš	15. Kříž a vzkříšení
	5. Co je spása	16. Co naše budoucnost?
	6. Já a nevěřící okolí	17. Eucharistie
	7. Panna Maria a svatí	18. Písmo svaté
	8. Jak mám žít	19. Hledání osobního povolání
	9. Hřích a odpuštění	20. Liturgie svátosti biřmování
	10. I. a II. přikázání	21. Bohoslužba pokání
	11. III. a IV. přikázání	

Výše uvedený model byl vytvořen v roce 2000. Avšak autor modelu Petr Chvátal se stále aktivně podílí na přípravě biřmovanců a svůj model přípravy neustále aktualizuje. Poslední podoba modelu, který byl aplikován na průběh přípravy na

⁶⁰ YOUCAT: *katechismus katolické církve pro mladé*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011.

⁶¹ Srov. *Příprava na biřmování: Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000, str. 13.

⁶² Adept si uvědomuje význam svátosti smíření a eucharistie, umí se na ně připravit a s vírou je přijímá.

⁶³ Alespoň v některých situacích.

⁶⁴ Musí se jednat o vlastní rozhodnutí, a ne o jednání na základě donucení nebo manipulace ze strany rodičů nebo prarodičů.

⁶⁵ Témata jsou podrobněji rozepsána v brožurce *Příprava na biřmování: Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000, str. 15-23.

biřmování, které se konalo 20. listopadu 2016 ve farnosti Třebíč – město, je uveden v následující tabulce:

Příprava na biřmování – model 1 (aktualizovaný)		
Autor modelu:	Petr Chvátal	
Délka přípravy:	22 setkání	
Témata katechezí:	1. Člověk	12. Svátost smíření
	2. Víra	13. Svátost manželství
	3. Stvoření	14. Desatero (I. až III. přikázání)
	4. Bible	15. Desatero (IV. až VI. přikázání)
	5. Falešné představy o Bohu	16. Desatero (VII. až X. přikázání)
	6. Bůh mě miluje	17. Duch Svatý
	7. Ježíš	18. Dary Ducha Svatého
	8. Hřích	19. Duch Svatý - povolání
	9. Křest	20. Duch Svatý - naděje
	10. Biřmování	21. Duchovní život
	11. Eucharistie	22. Shrnutí a průběh udílení svátosti biřmování

Každé setkání je rozděleno do dvou částí:

Katecheticko-formační část

Vedoucí zahájí katechezi přivítáním a modlitbou, která má délku a formu mešní orace. Důležité je, aby během katecheze zaznělo Boží slovo, které se vztahuje k danému tématu.⁶⁶ Po skončení katecheze je vhodné otevřít diskuzi k probíranému tématu.⁶⁷ Délka této části by neměla přesáhnout 45 minut.

⁶⁶ Je vhodné nechat účastníky, aby si úryvky sami vyhledali. Jsou tak více zapojeni a osvojí si práci s Písmem.

⁶⁷ Při větším počtu biřmovanců je lepší vytvořit více diskuzních skupinek.

Modlitebně-formační část

Tato část má být spíše praktická a jejím cílem je uvádět biřmovance do modlitby. Struktura by měla být následující:

- Oslovení a vzývání Boha
- Modlitba chval
- Prosby
- Modlitba Páně

Modlitbu vede ten, kdo vedl setkání a každý z účastníků se může spontánně zapojit vlastními chválami a prosbami. Jednotlivé části je vhodné zakončit písní nebo shrnující modlitbou vedoucího. Toto schéma je možné čas od času zaměnit za Denní modlitbu církve, kterou lze modifikovat písněmi nebo rozšířením proseb. Vedoucí dohlédne, aby modlitba netrvala déle jak 45 minut.

Druhý model, který počítá s tím, že si adept některé informace sám načte, je vhodný pro uchazeče, kteří mají slabší základy víry. Jde o roční přípravu formou setkání, která mají strukturu: modlitba, reflexe minule vyloženého a načteného, téma setkání.⁶⁸ Z počátku přípravy postačí jen krátká modlitba, která by měla postupně zabírat stále větší část setkání. Připravující si ke každému tématu připraví výklad⁶⁹ a doplňující literaturu.⁷⁰ Výklad je potřeba přizpůsobit stupni víry, věku a dosaženému vzdělání adeptů biřmování.

---

⁶⁸ Jednotlivé části setkání mohou být uspořádány v libovolném pořadí.

⁶⁹ Výklad by měl být připraven hlavně na základě Katechismu katolické církve. Jako metodické pomůcky pro doprovázející jsou doporučeny dvě publikace: Kol. *Praktický průvodce pro doprovázející v katechumenátu*. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1994 a OPATRNÝ, Aleš. *Cesty k víře*. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1995.

⁷⁰ Četba má výklad připravujícího pouze doplňovat, v žádném případě ho nesmí nahrazovat.

Jednotlivá témata přípravy jsou uvedena v následující tabulce:⁷¹

Příprava na biřmování – model 2	
Délka přípravy:	1 rok (cca)
Témata katechezí:	1. Víra
	2. Člověk
	3. Život z víry
	4. Základní náplň víry
	5. Jak žijí křesťané (morálka)
	6. Písmo
	7. Svátosti
	8. Duchovní život
	9. Otázky životního stavu
	10. Život z Ducha Svatého
	11. Vlastní biřmování
	12. Život v církvi, zodpovědnost, úkoly

Třetí model je vhodný pro zralé křesťany, kteří z nějakého důvodu nebyli biřmováni. Tato příprava, která si vystačí se čtyřmi setkáními, má dva cíle: informovat o svátosti biřmování a disponovat adepty k jejímu přijetí. Tento model klade větší nárok na biblickou erudici připravujícího. Témata čtyř setkání jsou uvedena v následující tabulce:

Příprava na biřmování – model 3	
Délka přípravy:	4 setkání
Témata setkání:	Nauka o svátosti biřmování podle Katechismu katolické církve ⁷²
	Společné čtení textů Nového zákona, které se vztahují k daru Ducha Svatého ⁷³
	Společné čtení textů Nového zákona, které se vztahují k životu z Ducha ⁷⁴
	Průběh udílení svátosti biřmování, vysvětlení účelu biřmovacího lístku, pomoc s jeho vyplněním, dohodnutí se na volbě biřmovacího patrona

⁷¹ Podrobný popis témat a doplňující literatura jsou uvedeny v brožurce *Příprava na biřmování: Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000, str. 24-27.

⁷² KKC čl. 1285-1321.

⁷³ Je vhodné použít tyto texty: J 7,37-39; Sk 1,5-8; Sk 2,1-21; Sk 2,37-39; Sk 4,23-31; Gal 4,1-7.

⁷⁴ Je vhodné číst: Řím 5,5; Řím 8,1-17.26-27; Řím 12,6-8; Gal 5,16-26; 1 Kor 12,1-27.

Čtvrtý model přípravy je určen pro adepty s dobrými základy víry. Jedná se o absolvování kurzu *Život v Duchu*.⁷⁵ Nevýhodou tohoto kurzu je, že se nezabývá otázkou volby životního povolání. Poněvadž je toto téma pro mladého člověka velice důležité, je vhodné ho nějakým způsobem doplnit. Na závěr přípravy se zařadí nauka o biřmování a o průběhu jejího udílení.⁷⁶

Posledním modelem přípravy jsou exercicie ve všedním dnu.⁷⁷ Vhodnou pomůckou pro vedení exercicií je brožura *Život v Kristu: farní exercicie všedního dne*.⁷⁸ Na závěr přípravy je vhodné zařadit nauku o svátosti biřmování a informace o průběhu jejího udílení. Tento model lze použít pouze tehdy, pokud je adept schopen najít si každý den čas k meditaci.

1.2.6 Katechetické pomůcky pro přípravu na biřmování

V dnešní době se nám nabízí široká škála dalších pomůcek, od tištěných materiálů až po různé multimediální pomůcky, které můžeme během přípravy využít. „Vzhledem k tak široké škále množství vyvstává problém ve vlastním slova smyslu metodologický – totiž výběr vhodných a přiměřených pomůcek pro každou konkrétní katechetickou činnost.“⁷⁹ Proto je potřeba při volbě pomůcky zvážit:

- Názornost – na čím více smyslů pomůcka působí, tím je účinnější.
- Systematičnost – přehledná a logicky uspořádaná struktura.
- Aktivita – pomůcka dává možnost aktivního zapojení biřmovanců v různých oblastech.

---

⁷⁵ Cílem kurzu je prohloubit svůj duchovní život a vztah k Ježíši Kristu a naučit se, jak žít křesťanský život v síle Ducha Svatého.

⁷⁶ Doporučené pomůcky: SIEVERS, Ernst. *Život v duchu*. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1997; BAUMERT, Norbert. *Nový život v Duchu svatém*. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1997; Kol. *Povolání a věrnost*. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1994.

⁷⁷ Jde o individuální duchovní cvičení při zachování běžného pracovního nebo studijního dne, které je časově vymezeno na šest postních týdnů. Po domluvě s konkrétním doprovázejícím o zásadách exercicií je exercitant vybaven podněty k meditaci na několik následujících dní. Domluví se i na pravidelnosti meditací a čase setkávání s doprovázejícím tak, aby bylo možné zvládat běžné denní povinnosti.

⁷⁸ HRUŠKA, Petr. *Život v Kristu: farní exercicie všedního dne: uvedení do hlubšího křesťanského života v postní a velikonoční době: příručka pro vedení exercicií*. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1998.

⁷⁹ ALBERICH, Emilio, DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008, str. 185.

- Spojení teorie s praxí – jak lze tyto informace použít v praxi.
- Přiměřenost – obsah je přiměřený věku, jazykovým dovednostem, vědomostem biřmovanců.
- Správnost – obsahová a teologická správnost.

Pomůcka má pomoci ke skutečnému navázání osobního vztahu adepta nejen k Ježíši Kristu, ale i k Duchu Svatému a k Bohu Otci, a jeho ochotnému rozvíjení.⁸⁰

---

⁸⁰ Srov. FOJTÍKOVÁ ROUBALOVÁ, Marcela, JABLONSKÝ, Tomáš. *Didaktické pomůcky ve výuce náboženství a katechezi*. Ružomberok: Verbum, 2015, str. 21-23.

2 Vybrané pomůcky pro přípravu na biřmování vydané v německy mluvících regionech

2.1 Firmvorbereitung mit Esprit: Praxismodelle⁸¹

2.1.1 Obecná charakteristika pomůcky

Pomůcka *Firmvorbereitung mit Esprit: Praxismodelle*⁸², z ediční řady *Feiern mit der Bibel*⁸³, byla vytvořena pro usnadnění organizace a plánování přípravy na biřmování pro mladé a dospívající. Jejími autorkami jsou ThDr. Claudia Hofrichter, která má bohaté pastorační zkušenosti, neboť již téměř třicet let pracuje jako referentka pro farní katechezi na institutu pro školení a vzdělávání pro Rottenburg-Stuttgartskou diecézi, a pastorální referentka pro děkanát Stuttgart Barbara Strifler. Pomůcka, která má podobu knihy formátu A5 o rozsahu 206 stran, předkládá připravujícím podněty pro efektivní plánování přípravy na biřmování, v praxi osvědčené a vyzkoušené modely vedení přípravy a různé návrhy aktivit, které mohou vedoucímu přípravy posloužit jako inspirace, co vše se dá s biřmovanci uskutečnit.

2.1.2 Struktura a obsah pomůcky

Obsah pomůcky je rozčleněn do tří oddílů:

Podněty

V prvním oddílu jsou obsaženy dva podněty, které jsou zaměřeny na období plánování před začátkem samotné přípravy na biřmování. Cílem těchto podnětů je zefektivnit organizaci přípravy tak, aby přinesla bohaté plody.

---

⁸¹ HOFRICHTER, Claudia, STRIFLER, Barbara. (ed.). *Firmvorbereitung mit Esprit: Praxismodelle*. Stuttgart: Verlag Katholisches Bibelwerk, 2001.

⁸² Přeloženo: Příprava na biřmování s důvtipem: Modely praxe. Jedná se o druhý svazek pomůcky. Prvním svazkem je HOFRICHTER, Claudia, STRIFLER, Barbara. (ed.). *Firmvorbereitung mit Esprit: Grundlagen*. Stuttgart: Verlag Katholisches Bibelwerk, 2001, 163 str. ISBN 3-460-08012-4.

⁸³ Přeloženo: Slavit s biblí.

Prvním podnětem je užití metody *Disney Creativity Strategy*⁸⁴ při procesu plánování průběhu přípravy na biřmování. Aplikováním této metody můžeme na přípravu nahlížet ze tří zorných úhlů⁸⁵. Kreativní proces je zahájen *snílkem*, který nejprve zformuluje návrhy a cíle. Úkolem *realisty* je tuto *snílkovu* vizi „usadit“ a navrhnout jednotlivé kroky, které je třeba vykonat k její realizaci. Poté *kritik* vizi posoudí a navrhne, co by se v ní mělo změnit, upravit nebo vylepšit. Tyto kroky se opakují tak dlouho, dokud se všichni tři nedohodnou na konečné podobě.

Druhý podnět je zaměřen na formaci a službu těch, kdo se budou na průběhu přípravy na biřmování podílet. Protože se ve většině případů jedná o osoby s různým vzděláním, přístupem a očekáváním, je potřeba každému objasnit, co bude jeho služba obnášet a co přesně se od něj bude vyžadovat. Dále je třeba vytvořit jednotný tým, ve kterém může každý bez obav klást jakékoli otázky nebo vyjádřit své návrhy a pochybnosti. Aby bylo možné dosáhnout co nejlepších výsledků, je potřeba, aby každý člen týmu bral svoji službu vážně a vymezil si pevný čas pro vlastní přípravu.

Modely

V druhém oddílu je připravujícímu nabídnuto sedm modelů přípravy na přijetí svátosti biřmování pro mladé a dospívající. Všechny tyto modely, které pocházejí od různých autorů, byly vytvořeny a v praxi vyzkoušeny v německých farnostech. V roce 2000 byly tyto modely prezentovány a prodiskutovány na kongresu „*Wege der Firmvorbereitung*“⁸⁶ pořádaném diecézemi Rottenburg-Stuttgart a Freiburg.

První předložený model je založen na přístupu *Peer Involment*.⁸⁷ Autor se příliš nevěnuje popisu jednotlivých částí přípravy. Nastiňuje pouze „kostru“ modelu,⁸⁸ kterou si

---

⁸⁴ Metoda řízení kreativního procesu vytvořená společností Walt Disney Company. Viz ELMANSY, Rafiq. *Disney's Creative Strategy: The Dreamer, The Realist and The Critic*. *Designorate* [online]. 6. 4. 2015 [cit. 25. 2. 2017]. Dostupné z: <<http://www.designorate.com/disneys-creative-strategy/>>.

⁸⁵ *Snílek* – co chceme realizovat, *Realista* – jak se to bude realizovat, *Kritik* – proč se to má realizovat.

⁸⁶ Přeloženo: Způsoby (nebo také cesty, metody) přípravy na biřmování.

⁸⁷ Viz VON HEYDEN, Maximilian. Peer-Involvement als pädagogisches Konzept (Teil 1). *finder-akademie.de* [online]. 10. 11. 2015 [cit. 6. 3. 2017]. Dostupné z: <<https://finder-akademie.de/peer-involvement-als-paedagogisches-konzept-teil-1/>>.

⁸⁸ Schéma průběhu přípravy na přijetí svátosti biřmování je uvedeno v HOFRICHTER, Claudia, STRIFLER, Barbara. (ed.). *Firmvorbereitung mit Esprit: Praxismodelle*. Stuttgart: Verlag Katholisches Bibelwerk, 2001, na str. 44 a 45.

může každý dotvořit podle aktuální situace. Autor se zaměřuje na dva prvky přípravy: na přístup, kterým je příprava vedena a na víkendové setkání na téma *Láska, partnerství a sexualita*.

Zvolený přístup je založen na principu *Rovný k rovnému*, což v našem případě znamená, že se mladí podílejí na přípravě mladých. Věková blízkost mladých vedoucích k biřmovancům umožňuje lepší porozumění tomu, co biřmovanci zrovna prožívají a jejich pohledu na svět. Díky tomu se snáze vytváří přátelská atmosféra pro sdílení životních zkušeností, pro otevření se druhému a pro svěření se se svými problémy. Má-li být tento přístup efektivní, je velmi důležité, aby tito vedoucí byli na svou službu pro biřmovance dostatečně připraveni. K tomu má napomoci i víkendové soustředění pro všechny, kdo se budou na přípravě na přijetí svátosti biřmování podílet.

Jelikož jsou biřmovanci pokládáni za lidi, kteří mají převzít zodpovědnost za svůj život, považuje autor model za důležité věnovat se v rámci přípravy i tématu sexuality, které je často v církevních kruzích tabu. Toto téma je pro mladé biřmovance, zvláště v tomto období, důležité, protože sami právě prožívají etapu života, kdy se z chlapců/dívek stávají dospělými muži/ženami. Během své pastorační praxe získal autor zkušenost, že mladí lidé nejsou často o těchto důležitých věcech z oblasti sexuality dostatečně informováni. A proto navrhuje, aby se v rámci přípravy na biřmování uskutečnilo víkendové setkání na téma *Láska, partnerství a sexualita*.⁸⁹ Během tohoto setkání se biřmovanci seznámí s tím, jak se církev staví k sexualitě, manželství, antikoncepci a potratu. Autorovi se osvědčilo zřídít schránku na dotazy, do které může každý anonymně vhodit lístek s tím, co ho zajímá nebo čemu nerozumí.

---

⁸⁹ Podrobný program víkendového setkání je popsán v HOFRICHTER, Claudia, STRIFLER, Barbara. (ed.). *Firmvorbereitung mit Esprit: Praxismodelle*. Stuttgart: Verlag Katholisches Bibelwerk, 2001, str. 34 a 35.

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Model 1	Příprava na biřmování podle přístupu Peer Involvement
Autor modelu:	Stephan Karus
Místo vzniku:	Německo
Věk biřmovanců:	13-15 let ⁹⁰
Průběh přípravy:	Přípravný víkend pro organizační tým
	Úvodní setkání s biřmovanci
	Víkendové setkání na téma <i>Láska, partnerství a sexualita</i>
	Šest tematických setkání
	Popeleční středa
	Filmový večer
	Víkendové setkání zaměřené na spiritualitu
	Svatý týden – intenzivně
	Kající pobožnost pro biřmovance, rodiče a kmotry
	Udílení svátosti biřmování

Druhý model přípravy na biřmování, pojmenovaný *1:1*, je založen na individuálním průběhu přípravy. Tento model upouští od předávání vědomostí, které je obstaráno výukou náboženství ve školách, a usiluje, aby biřmovanci získali zkušenosti víry. Proto si každý z biřmovanců pro sebe zvolí osobu, která ho bude na přijetí svátosti biřmování připravovat. Doprovázející by neměl žít daleko od místa bydliště biřmovance,⁹¹ nemělo by se jednat o osobu příliš blízkou,⁹² a věkový rozdíl doprovázejícího a biřmovance by neměl být příliš veliký. Teologické vzdělání není vyžadováno, protože formace biřmovanců je zajištěna týmem, který pro ně v průběhu jejich přípravy pořádá různé akce a projekty.⁹³ Každý z biřmovanců má povinnost si minimálně jednou měsíčně některou z těchto aktivit zvolit a zúčastnit se. Kromě projektů určených pouze pro biřmovance se uspořádají i projekty, které jsou otevřeny pro všechny farníky. Na začátku, uprostřed a na konci doby vymezené pro přípravu zorganizuje

⁹⁰ V Německu je možné přijmout svátost biřmování v nižším věku, než je tomu u nás. Viz Firmung. *katholisch.de* [online]. 1. 8. 2015 [cit. 20. 2. 2017]. Dostupné z: <<http://www.katholisch.de/glaube/unser-glaube/firmung>>.

⁹¹ Aby byl možný kontakt s biřmovancem bez dlouhého a náročného cestování.

⁹² Např. rodič nebo starší sourozenec.

⁹³ Např. modlitební večer, modlitby z Taizé, přednášky, svědectví, návštěva a práce se starými nebo postiženými lidmi, různé workshopy, umělecká tvorba atd.

přípravný tým tematické večery. Na těchto tematických večerech je účast pro všechny biřmovance povinná. Proto se každé setkání uspořádá dvakrát na stejné téma, ale ve dvou různých termínech.⁹⁴

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Model 2:	Model 1:1
Autor modelu:	Nora Pfeifer-Off
Místo vzniku:	Tettang, Německo
Délka přípravy:	Několik týdnů až jeden rok
Forma přípravy:	Individuální příprava
	Účast na projektech
	Tematické večery
Tematické večery:	1. K čemu biřmování? nebo: Proč je dobré se nechat biřmovat?
	2. Uvedení do eucharistie. Kroky k lepšímu porozumění
	3. Symboly a slavení svátosti biřmování

Na individuálním průběhu přípravy na přijetí svátosti biřmování je založen i následující model, který autorka doporučuje pro biřmovance starší patnácti let. Adepti biřmování se nejprve sami rozdělí do skupinek po čtyřech nebo pěti členech. Následně si každá skupinka ve lhůtě šesti týdnů najde svého vedoucího,⁹⁵ který ji bude po dobu zhruba jednoho roku připravovat a doprovázet. Pokud se některé skupince v daném termínu nepodaří sehnat nikoho, kdo by ji doprovázel, obrátí se na přípravný tým, který jí buď někoho doporučí, nebo někoho přidělí. Všichni vedoucí skupinek se pak pravidelně jednou za měsíc scházejí s přípravným týmem, který přípravu na biřmování zaštiťuje, a který vedoucím poskytuje věcné návrhy a metodické instrukce, jak si mají při doprovázení skupinky biřmovanců počínat.

⁹⁴ Cílem je minimalizovat neúčast z důvodů nemoci nebo kolize s dalšími termíny (osobní záležitosti, školní akce atd.).

⁹⁵ Skupinku by měla vést osoba, která je plnoletá, patří do farnosti, ve které příprava probíhá, a sama již svátost biřmování přijala.

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Model 3:	Biřmovanci si sami hledají svého doprovázejícího
Autor modelu:	Stefanie Meyer
Místo vzniku:	Murg am Hochrhein, Německo
Věk biřmovanců:	15+
Délka přípravy:	1 rok (cca)
Forma přípravy:	Individuální příprava v malých skupinkách

Čtvrtým modelem, který pomůcka nabízí, je příprava na přijetí svátosti biřmování formou jednotýdenního soustředění pro biřmovance během svatodušních prázdnin.⁹⁶ Biřmovanci stráví společně týden někde na klidném místě,⁹⁷ kde mohou odložit své každodenní starosti a povinnosti, a tak se naplno věnovat přípravě na přijetí svátosti biřmování. Během tohoto týdne biřmovanci společně prožijí bohoslužby, zapojí se do různých workshopů, aktivit⁹⁸ a her.⁹⁹ V rámci tohoto modelu je velmi podrobně popsán proces plánování přípravy,¹⁰⁰ rozdělení úkolů¹⁰¹ a financování.

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Model 4:	Příprava na biřmování formou týdenního soustředění
Autor modelu:	Matthias Hoppe
Místo vzniku:	Radolfzell, Německo
Délka přípravy:	1 týden
Forma přípravy:	Soustředění pro biřmovance

⁹⁶ V některých spolkových zemích Německa mají žáci a studenti po slavnosti Seslání Ducha Svatého prázdniny. Většinou se jedná o jednodenní volno, pouze v několika spolkových zemích se jedná o vícedenní prázdniny. V jiných zemích zase školáci žádné volno nemají.

⁹⁷ V pomůcce je popsán pobyt na horské chatě ve švýcarských Alpách.

⁹⁸ Např. filmový večer, karaoke, práce s Písmem, výlety atd.

⁹⁹ Podrobný průběh celého setkání je uveden v HOFRICHTER, Claudia, STRIFLER, Barbara. (ed.). *Firmvorbereitung mit Esprit: Praxismodelle*. Stuttgart: Verlag Katholisches Bibelwerk, 2001, str. 62 a 63.

¹⁰⁰ Časový rozpis jednotlivých činností je popsán tamtéž na str. 61.

¹⁰¹ Podrobný přehled úkolů je uveden tamtéž na str. 63 a 64.

V následujícím modelu je příprava na biřmování pojata formou jednotlivých projektů,¹⁰² ze kterých si biřmovanci podle svých zájmů jeden zvolí. Tak se vytvoří několik samostatných a na sobě nezávislých skupin. Nejprve se každá ze skupinek domluví na průběhu a řádu jednotlivých setkání.¹⁰³ Dále si přesně vymezí, čemu se budou v rámci projektu věnovat.¹⁰⁴ Cílem těchto projektů je nabídnout biřmovancům vhled do života farnosti a předat zkušenosti z každodenního křesťanského života. Během přípravy se také uspořádá jedno víkendové setkání, na kterém se biřmovancům sdělí důležité aspekty svátosti biřmování a průběh jejího udílení.

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Model 5:	Příprava na přijetí svátosti biřmování formou projektů
Autoři modelu:	Cordula Baum, Wolfgang Müller
Místo vzniku:	Kirchheim unter Teck, Německo
Forma přípravy:	Účast a práce na projektech Víkendové setkání (svátost biřmování a průběh udílení této svátosti)

Šestým modelem je příprava na přijetí svátosti biřmování, která probíhá během tří víkendů. Cílem tohoto modelu je, aby se biřmovanci seznámili s farním společenstvím, navázali a prohloubili vztahy, jak mezi sebou, tak i mezi ostatními farníky, a získali osobní zkušenost víry. Všichni biřmovanci se ve stanovené termíny sejdou¹⁰⁵ ve farním domě, kde se v menších skupinkách věnují jednotlivým tématům. Každé z těchto setkání je zakončeno bohoslužbou. Mezi druhým a třetím setkáním proběhnou workshopy,¹⁰⁶ které mají vést biřmovance k poznání jeho nadání a schopností. Každý z biřmovanců si dobrovolně zvolí z nabídky dva workshopy, na nichž se bude podílet.¹⁰⁷

¹⁰² Každý projekt má na starost alespoň jeden člen organizačního týmu.

¹⁰³ Např. čas, místo, frekvence setkání, délka projektu, povinnosti jednotlivců atd.

¹⁰⁴ Zaměření projektu je dáno zpočátku široce, aby si ho mohla skupinka přizpůsobit.

¹⁰⁵ Účast na všech třech termínech je pro všechny biřmovance povinná.

¹⁰⁶ Do vedení workshopů se zapojí rodiče, kmotři i farníci.

¹⁰⁷ Např. tvoření, zpívání, tancování, práce s Písmem atd.

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Model 6: Příprava na biřmování během víkendových setkání		
Autor modelu:	Elke Lang	
Místo vzniku:	Německo	
Délka přípravy:	3 víkendy + workshopy ¹⁰⁸	
Průběh setkání:	pátek	17:00 – společné zahájení
		17:30 – práce ve skupince (do 19:30)
		krátké společné zakončení
	sobota	9:30 – společné zahájení
		10:00 – práce ve skupince
		12:00 – oběd
		14:00 – práce ve skupince (do 17:00)
	sobota/neděle	bohoslužba
1. víkendové setkání:	Co je pro mě v mém životě důležité – hodnoty	
	Kdo je pro mě Bůh?	
	Zažít Boha ve své každodennosti – Jde to?	
	Bohoslužba slova s rodiči	
2. víkendové setkání:	Při pátrání po naplnění	
	Životní příběh svatého Kryštofa – zastavení na cestě k Bohu	
	Setkání s Kristem – příležitost ke svátosti smíření	
	Osobní svědectví	
	Večerní mše svatá se svědectvím	
Workshopy		
3. víkendové setkání:	Můj talent/dovednosti	
	Lidé, kteří se angažují pro Boží království – životopisy	
	Duch Svatý – dary Ducha Svatého	
	Slavení svátosti biřmování	
	Nedělní mše svatá pro mladé – talenty mít a využít	

Poslední model, který pomůcka nabízí, je nazván *Kino a církev*. Autor považuje promítání filmů za zajímavý katechetický prostředek, který přináší spoustu postřehů a diskuzí,

¹⁰⁸ Workshopy mohou být organizovány různými způsoby: všechny workshopy mohou probíhat zároveň v jednom dni, nebo postupně po etapách v různých termínech. Záleží na možnostech a dané situaci.

a proto nabízí seznam a krátký obsah deseti filmů, o kterých lze po jejich zhlédnutí s biřmovanci diskutovat.

Stručné informace o „modelu“ přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Model 6:		Kino a církev			
Autoři modelu:	Rainer Steib				
Místo vzniku:	Německo				
Doporučené filmy:					
Název	Režie	Země původu	Rok vydání	Délka	Doporučený věk
1. Princ Egyptský ¹⁰⁹	Brenda Chapman	USA	1998	99 minut	od 8 let
2. Bible (seriál): 11. Ježíš ¹¹⁰	Roger Young	Německo, Itálie	1999	180 minut	od 14 let
3. Mikrokosmos	Claude Nuridsany	Francie	1995	77 minut	od 8 let
4. Truman Show ¹¹¹	Peter Weir	USA	1998	103 minut	od 12 let
5. Max a Kevin ¹¹²	Peter Chelsom	USA	1998	100 minut	od 12 let
6. Zatímco jsi spal ¹¹³	John Turteltaub	USA	1995	103 minut	od 15 let
7. Klepání na nebeskou bránu ¹¹⁴	Thomas Jahn	Německo	1996	89 minut	od 14 let
8. Ježíš z Montrealu ¹¹⁵	Denys Arcand	Kanada	1989	110 minut	od 12 let
9. Král rybář ¹¹⁶	Terry Gilliam	USA	1991	137 minut	od 16 let
10. Sestra v akci ¹¹⁷	Emilie Ardolino	USA	1992	100 minut	od 12 let

¹⁰⁹ Název filmu v němčině: Der Prinz von Ägypten.

¹¹⁰ Název filmu v němčině: Die Bibel (Serie): 11. Jesus.

¹¹¹ Název filmu v němčině: Die Truman Show.

¹¹² Název filmu v němčině: Mighty – Gemeinsam sind sie stark.

¹¹³ Název filmu v němčině: Während du schiffst: Liebe auf den zweiten Blick.

¹¹⁴ Název filmu v němčině: Knockin' on Heave's Door.

¹¹⁵ Název filmu v němčině: Jesus von Montreal.

¹¹⁶ Název filmu v němčině: König der Fischer.

¹¹⁷ Název filmu v němčině: Sister Act.

Návrhy

Poslední oddíl popisuje několik návrhů, které nejsou vázány na žádný konkrétní koncept přípravy, a proto se mohou realizovat v rámci libovolného modelu. Jedná se o různé projekty a workshopy, víkendová setkání, a další aktivity, které lze s mladými biřmovanci během jejich přípravy podniknout.

2.1.3 Grafická stránka pomůcky

Obálka pomůcky je provedena v tmavě modré barvě s vínovým proužkem přes hřbet. Na její přední straně je ve středu stránky vyobrazen tlačítkový mobilní telefon se zprávou „Heute 17:00 Uhr Firmtreff“¹¹⁸ na displeji. Jde o symbolické vyjádření posunu „od rozhovoru u čaje ke komunikaci přes SMS“, ke kterému došlo v komunikaci mladých v posledních letech.¹¹⁹ Přestože vyobrazený telefon dnes již vypadá zastarale, jedná se o jasné vyjádření záměru autorky pomůcky přizpůsobit přípravu na biřmování jazyku a myšlení mladých, aby pro ně byla srozumitelná a atraktivní. Zadní strana obálky je využita ke krátkému shrnutí důvodů, které vedly autorky k vytvoření této pomůcky. Dále zde najdeme stručný obsah obou svazků pomůcky a základní informace o obou autorkách.

Pomůcka je tvořena převážně textem, ale nalezneme v ní i několik schémat, tabulek a fotografií. Veškerý obsah je zpracován v černobílém provedení. Přestože by barevnost přispěla k větší estetice a přehlednosti, zvláště u schémat a tabulek, je černobílé provedení dostačující.

2.1.4 Zhodnocení pomůcky

Pomůcka *Firmvorbereitung mit Esprit* poskytuje vedoucímu přípravu návrhy a modely pro plánování a organizování přípravy na biřmování pro mladé a dospívající adepty. V pomůcce popsané modely přípravy často vycházejí z pastorační praxe některých německých farností. Většina těchto modelů vychází z toho, že biřmovancům je poskytnuto vše, co potřebují vědět,

---

¹¹⁸ Přeloženo: Dnes v sedmáct hodin setkání biřmovanců.

¹¹⁹ Viz HOFRICHTER, Claudia, STRIFLER, Barbara. (ed.). *Firmvorbereitung mit Esprit: Praxismodelle*. Stuttgart: Verlag Katholisches Bibelwerk, 2001, str. 9-10.

v rámci školní výuky náboženství, a proto se biřmovancům snaží zprostředkovat osobní zkušenost víry. Příprava na biřmování je tak výrazně zredukována pouze na seznámení biřmovanců s průběhem udílení svátosti a jejich začlenění do farnosti.

Autor prvního modelu se především zaměřuje na dva impulzy. Prvním z nich je zapojení mladých do přípravy na biřmování. Tento impuls už je reflektován i v našich farnostech. Mladí, kteří již přijali svátost biřmování, jsou zváni, aby se podíleli na přípravě a doprovázení biřmovanců. Do přípravného týmu je potřeba zvát takové mladé, kteří budou pro biřmovance příkladem zbožnosti a života v síle biřmování. Také je nezbytné dbát na to, aby tito mladí vedoucí byli náležitě připraveni pro tuto svoji službu. Druhým impulsem je nebát se s biřmovanci mluvit v rámci přípravy na biřmování o delikátním, ale velmi důležitém tématu, kterým je lidská sexualita. V posledních letech dochází ve společnosti ke stále většímu odklonu od správného chápání podstaty a účelu sexuality, a proto je velice důležité biřmovancům objasnit její účel a přístup k ní dle Božího plánu s člověkem.

U modelů s individuální formou přípravy na biřmování nastává problém, že delegují zodpovědnost za náležitou přípravu adeptů biřmování na někoho, kdo na tuto úlohu není připraven. Tento člověk si ani nemusí uvědomovat o jak důležitý a zodpovědný úkol se jedná a, třeba i nevědomky, napáchat škody. Proto je vyžadováno, aby všichni, kdo se na katechezi nebo výuce náboženství podílí, byli pověřeni tzv. *kanonickou misí*.¹²⁰

Projekty a workshopy mohou při správném uchopení posloužit k seznámení biřmovanců s životem farního společenství, a tak usnadnit jejich integraci do farnosti.¹²¹ Ale v každém případě je důležité, aby jádro přípravy na biřmování stále tvořila katecheze.¹²²

Model přípravy v provedení týdenního soustředění pro biřmovance, tak, jak je v pomůcce popsán, připomíná spíše farní výlet než přípravu na biřmování. Navíc jeden týden je velmi krátká doba pro to, aby se mladí náležitě připravili na přijetí svátosti biřmování. Podle směrnice pro přípravu biřmovanců v olomoucké arcidiecézi má během přípravy proběhnout

---

¹²⁰ Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělání v České republice. Praha: Česká biskupská konference, 2015, čl. 31.

¹²¹ Viz KKC čl. 1309.

¹²² Srov. Arcibiskupství Olomoucké. *Směrnice č.1/2015: Příprava biřmovanců v Arcidiecézi olomoucké*. [online]. PDF [cit. 3. 4. 2017]. Dostupné z: <<http://download.katechetiolomouc.cz/materiály/svátosti/biřmování/1-Směrnice%20-%20biřmování.pdf>>.

nějaká akce, která kandidátům biřmování zprostředkuje důležitou zkušenost společenství.¹²³ Důležité je, aby si v průběhu této akce byli biřmovanci vědomi, že se nepřijeli bavit, ale připravovat se.

Poslední „model“, který pomůcka popisuje, je nazván *Církev a kino*. Těžko říci, proč autorky zařadily mezi modely tuto aktivitu, kterou lze spíše považovat za projekt než za předlohu pro vedení přípravy na biřmování. Poněvadž se jedná o činnost, kterou lze zařadit do rámce libovolného modelu přípravy, bylo by vhodné přesunout tento „model“ do třetího oddílu této pomůcky nazvaného návrhy. A ani výběr filmů, který tento „model“ nabízí, se nezdá být příliš vhodným pro přípravu na biřmování.

Žádný z modelů přípravy, které tato pomůcka nabízí, není vhodný pro přípravu biřmovanců na přijetí svátosti biřmování. Všechny představené modely přípravy opomíjejí katechezi, což je zapříčiněno nerozlišováním mezi katechezí a výukou náboženství.¹²⁴ Autoři těchto modelů se tak spokojí s paralelně probíhající výukou náboženství ve školách, a proto se zaměřují pouze na informování biřmovanců o průběhu udílení svátosti biřmování a jejich začlenění do farního společenství. S tím souvisí i délka přípravy. Pro přípravu je většinou vyčleněno pouze několik týdnů, některé modely si dokonce vystačí jenom s několika dny. Během takto krátké doby není možné, aby se biřmovanci na přijetí svátosti biřmování dostatečně připravili.

---

¹²³ Srov. Arcibiskupství Olomoucké. *Směrnice č.1/2015: Příprava biřmovanců v Arcidiecézi olomoucké*. [online]. PDF [cit. 3. 4. 2017]. Dostupné z: <<http://download.katechetiolomouc.cz/materiály/svátosti/biřmování/1-Směrnice%20-%20birmování.pdf>>.

¹²⁴ Viz ALBERICH, Emilio, DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008, str. 147-162.

2.2 Sprich ein deutliches Ja: 33 Bausteine für die Firmkatechese¹²⁵

2.2.1 Obecná charakteristika pomůcky

Autorkou pomůcky *Sprich ein deutliches Ja: 33 Bausteine für die Firmkatechese*¹²⁶ je paní Gisela Rosemann, která pracuje jako učitelka na základní škole¹²⁷ v okrese Rhein-Erft-Kreis v Německu. Pomůcka je koncipována jako metodika, která na 100 stranách nabízí model přípravy na biřmování, který si klade za cíl srozumitelně mladým biřmovancům zprostředkovat jednotlivá témata a podnítit rozpoutání diskuze.

2.2.2 Struktura a obsah pomůcky

Obsah pomůcky je rozvržen do čtyř kapitol, které jsou rozčleněny do třiceti tří lekcí. Každá kapitola obsahuje nejprve krátké uvedení do tématu,¹²⁸ po kterém následují jednotlivé lekce.

První kapitole s názvem *Místo činu „církev“* je vyhrazeno šest lekcí, z nichž první dvě jsou věnovány seznámení a zbývající čtyři rozvíjejí téma „církev“. Na ni navazuje tematicky podobná kapitola pojmenovaná *„Pane, probud' svou církev – a začni u mě“*. V průběhu osmi lekcí se s biřmovanci prodiskutují různé aspekty života v rámci církve. Následující kapitola *Nade vším se vznášel pokoj – nebo: Co je Duch Svatý?*, které je vymezeno patnáct lekcí, pojednává, jak již název kapitoly napovídá, o tom, kdo je Duch Svatý, co se o něm říká v Písmu, jaké jsou jeho dary a jak bývá symbolicky vyobrazován. Poslední kapitola, nazvaná *Labyrint – symbol pro svátost biřmování*, se v posledních čtyřech lekcích věnuje „labyrintu“, který má být symbolem svátosti biřmování.

Každá z lekcí se skládá ze tří částí. Nejprve se setkání zahájí *Naladěním*, tj. písničkou, modlitbou, vyprávěním nebo jinou aktivitou. Následuje *Vlastní téma*, pro které je vedena taková forma, aby byli adepti biřmování aktivně zapojeni a vtaženi do dialogu. V poslední části

---

¹²⁵ ROSEMANN, Gisela. *Sprich ein deutliches Ja: 33 Bausteine für die Firmkatechese*. Donauwörth:ewel, 2003.

¹²⁶ Přeloženo: Řekni jasné ano: 33 stavebních kamenů katechese pro biřmování.

¹²⁷ Učitelka na Grund- und Hauptschule – odpovídá to nižšímu a vyššímu stupni základní školy podle českého systému vzdělávání.

¹²⁸ Kromě druhé kapitoly, která je tematicky blízká kapitole první, a proto mají společný úvod.

Zakončení je předložena aktivita, kterou se celé setkání uzavře. V několika lekcích je pro práci s biřmovanci užito pracovních listů, které lze z pomůcky pro biřmovance nakopírovat.

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Sprich ein deutliches Ja – model přípravy	
Autor modelu:	Gisela Rosemann
Místo vzniku:	Rhein-Erft-Kreis, Německo
Délka přípravy:	33 setkání
Témata setkání:	Místo činu „církev“ (6 lekcí)
	„Pane, probud' svou církev – a začni u mě“ (8 lekcí)
	Nade vším se vznášel pokoj – nebo: Co je Duch Svatý? (15 lekcí)
	Labyrint – symbol pro svátost biřmování (4 lekce)

2.2.3 Grafická stránka pomůcky

Obálka pomůcky je provedena ve fialově-růžové barvě. Na ní je vyobrazená malba¹²⁹ od rakouského umělce Friedensreicha Hundertwassera¹³⁰. V závislosti na úhlu pohledu, ze kterého se na malbu díváme, je na ní vidět buď strom, hlava nebo váza. Na zadní straně obálky je uvedena krátká recenze pomůcky a stručné informace o autorce.

Pomůcka je kvalitně graficky zpracovaná. Text je přehledně členěn do dvou sloupců a pro zvýrazňování textu je použito světle modrého podbarvení. Ke krátkému úvodu, který předchází jednotlivé kapitoly, je vždy připojena jedna z Hundertwasserových maleb¹³¹ doplněná krátkým citátem. Pomůcka dále obsahuje spoustu jak barevných, tak černobílých fotografií a několik maleb a kreseb, které čtenáře zaujmou svým nápaditým provedením.

Po grafické stránce je pomůcka velmi kvalitně a přehledně zpracována. Nicméně by pracovní listy pro kopírování mohly být umístěny na samostatných stránkách.

¹²⁹ Malba 743 *Tree Man Vase – Vase Tree Man – Man Vase Tree*.

¹³⁰ Vlastním jménem Friedrich Stowasser (* 15. prosince 1928, + 19. února 2000). Proslavil se jako architekt, grafik a malíř.

¹³¹ Jedná se o malby 704 *Zwiebelturmsuppe*, 691 *Irinaland über dem Balkan*, 514 *Tibetruhe* a 224 *Der große Weg*.

2.2.4 Zhodnocení pomůcky

Pomůcka se nijak nevěnuje modelu přípravy na biřmování, obsahuje pouze metodiku, jejímž prostřednictvím autorka usiluje o aktivní zapojení biřmovanců, a proto zařazuje do jednotlivých lekcí spoustu aktivit. Přestože tato pomůcka nese v podtitulu *33 stavebních kamenů katecheze pro biřmování*, žádnou katechezi neobsahuje. V pomůcce je popsána metodika výuky náboženství pro žáky druhého stupně základní školy, tj. mladší patnácti let. Pravděpodobně je pomůcka pro tuto věkovou kategorii volena záměrně, neboť v některých německých diecézích je možné přijmout svátost biřmování již ve dvanácti letech.¹³² Jednotlivá témata jsou probírána velmi rozvláčně a poslední kapitola, která se věnuje „labyrintu“, který má být podle autorky symbolem svátosti biřmování, působí silné rozpaky. Pomůcka také nepřináší žádné podněty, které by bylo vhodné do přípravy biřmovanců na přijetí svátosti biřmování zařadit.

---

¹³² Viz Firmung: Mit Gottes Geist gestärkt. *Erzbistum Paderborn* [online]. 21. 5. 2016 [cit. 21. 3. 2017]. Dostupné z: <<http://www.erzbistum-paderborn.de/38-Nachrichten/19787,Firmung%3A-Mit-Gottes-Geist-gest%E4rkt.html>>.

2.3 Die Firmung miteinander vorbereiten: Projekte, Gottesdienste, Gruppenstunden¹³³

2.3.1 Obecná charakteristika pomůcky

Pomůcka *Die Firmung miteinander vorbereiten: Projekte, Gottesdienste, Gruppenstunden*¹³⁴ je určena především pro duchovní správce, kteří mají na starost průběh a organizaci přípravy na biřmování pro mladé a dospívající. Jejím autorem je Marcus Lautenbacher, který studoval teologii v Regensburgu a ve Vídni a roku 1998 přijal kněžské svěcení. V pomůcce, která je v provedení knihy formátu A5, je na 181 stranách popsán model, který autor vypracoval a vyzkoušel během své pastorační praxe v německých farnostech v Rodigu a Marktredwitzu. Tento model je vybudován na třech pilířích: projektech, bohoslužbách a setkáních ve skupinkách.

2.3.2 Struktura a obsah pomůcky

V úvodu pomůcky se autor stručně věnuje svátosti biřmování z teologického a liturgického hlediska a jejímu vztahu k ostatním iniciačním svátostem. Dále popisuje trend, šířící se v mnoha německých farnostech. Formy katecheze, které nepřinášely kýžený užitek, ustupují do pozadí, a do popředí se dostává zprostředkování zkušeností víry a společenství skrze různé aktivity a projekty v kombinaci s duchovním doprovázením prostřednictvím pravidelných bohoslužeb. Zprostředkování vědomostí se přenechává paralelně probíhající výuce náboženství.

V prvním oddílu nazvaném *Projekty a workshopy pro biřmovance: návrhy od A do Z* je nabídnuto dvacet šest projektů, které lze s biřmovanci během jejich přípravy uskutečnit. Vybrané projekty se nabídnou biřmovancům a každý z nich si sám podle svých zájmů zvolí jeden projekt, na kterém se chce podílet. Při práci v těchto skupinkách se mohou biřmovanci aktivně zapojit, jeden od druhého se učit, vzájemně se povzbuzovat. Samozřejmě se nemají klást žádné překážky tomu, kdo by se chtěl zapojit do více projektů. Do této činnosti se zapojí

---

¹³³ LAUTENBACHER, Marcus. *Die Firmung miteinander vorbereiten: Projekte, Gottesdienste, Gruppenstunden*. Regensburg: Pustet, 2002.

¹³⁴ Přeloženo: Společně připravovat biřmování: Projekty, bohoslužby, skupinová setkání.

nejen rodiče a kmotři biřmovanců, ale i ostatní farníci tak, že si promyslí, jaké projekty mohou díky svému zaměstnání a zálibám biřmovancům nabídnout.

V následujícím oddílu *Bohoslužby: modely pro dvanáct měsíců*, jak již název napovídá, je popsáno dvanáct bohoslužeb, na každý měsíc jedna. Protože mládež chápe pojem bohoslužba velmi zúženě a představuje si pod ním buď slavení mše svaté nebo modlitbu růžence, volí autor různé formy bohoslužeb,¹³⁵ aby tak rozšířil jejich obzory. Ke každé bohoslužbě je připojen list, na kterém je shrnuto téma bohoslužby, který se nakopíruje a na konci setkání se rozdává biřmovancům, aby mohli o daném tématu rozjímat nebo se k němu později vrátit.

V poslední části pomůcky *Skupinové setkání: přípravu na biřmování přichystat a reflektovat* najdeme podrobně popsané zahajovací a závěrečné setkání se všemi biřmovanci. Na úvodním informativním setkání se biřmovancům oznámí, jak bude probíhat jejich příprava a co všechno se bude od nich požadovat. Závěrečné setkání by se mělo konat několik týdnů před udílením svátosti biřmování. V jeho průběhu se zhodnotí průběh přípravy, představí se biřmovancům možnosti, jak se i nadále mohou podílet na farním životě a vysvětlí se organizace a průběh udílení svátosti biřmování. Obě setkání jsou provázena písněmi, různými aktivitami a modlitbami. Vedoucí má dohlédnout, aby jednotlivá setkání nepřesáhlo časový rámec dvou hodin.

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Die Firmung miteinander vorbereiten – model přípravy	
Autor modelu:	Marcus Lautenbacher
Místo vzniku:	Rodig a Marktredwitz, Německo
Délka přípravy:	1 rok (cca)
Forma přípravy:	Účast na projektu Účast na bohoslužbách

¹³⁵ V pomůcce jsou popsány následující formy „bohoslužeb“: večerní modlitba, mše svaté, bohoslužby slova, ranní modlitba, křížová cesta a májová pobožnost spojená s poutí na kolech. Přehled bohoslužeb a jejich témat je uveden v LAUTENBACHER, Marcus. *Die Firmung miteinander vorbereiten: Projekte, Gottesdienste, Gruppenstunden*. Regensburg: Pustet, 2002, str. 50.

2.3.3 Grafická stránka pomůcky

Obálka pomůcky je laděna do světle zelené barvy. Na přední straně je vyobrazena fotografie z pohledu na usmívající se děti, které stojí v kruhu a drží se za ramena. Na zadní straně obálky se nachází stručný přehled obsahu pomůcky a základní informace o autorovi. Pomůcka je bez jakýchkoli ilustrací, obsahuje pouze černobílý text, který je přehledně strukturován.

2.3.4 Zhodnocení pomůcky

Již po přečtení prvních dvou stránek úvodu je jasné, že tato pomůcka není vhodná pro přípravu biřmovanců. Mimo jiné je v nich popsán trend, kterým je vytěsnění a nahrazení katecheze¹³⁶ v rámci přípravy na biřmování. Důvod k této změně formuluje autor následovně:

„Příliš často se mladí v tomto věku uzavírají rozhovoru ve skupinkách, stydí se před ostatními otevřeně mluvit o Bohu, víře, Bibli a církvi, nebo jsou zamyšlení a roztržití kvůli množství ostatních zájmů. Texty, ať z Bible nebo z jiných pramenů, je jen zřídka přitahují.“¹³⁷

Není v těchto případech třeba položit si upřímně otázku: „Je tento člověk vůbec zralý přijmout svátost biřmování?“. Jak bude takový mladý člověk schopen dosvědčovat a bránit víru v ateistickém prostředí a jak bude evangelizovat, když se o těchto věcech stydí mluvit před věřícími vrstevníky?¹³⁸ Na výše uvedenou situaci, popsanou autorem pomůcky, lze reagovat různě, ale zúžení přípravy na biřmování na pouhé začlenění biřmovanců do farnosti skrze projekty a uvádění do praxe modlitby znamená příliš málo.

---

¹³⁶ Otázkou je, zda opravdu šlo o katechezi. Ve zkoumaných pomůckách se často nerozlišuje mezi katechezí a výukou náboženství.

¹³⁷ LAUTENBACHER, Marcus. *Die Firmung miteinander vorbereiten: Projekte, Gottesdienste, Gruppenstunden*. Regensburg: Pustet, 2002, str. 11-12.

¹³⁸ Srov. KKC čl. 1258, 1303, 1304, 1305, 1316, 1319.

Pozitivem této pomůcky je, že se snaží biřmovancům představit širokou škálu různých bohoslužeb.¹³⁹ Ale protože se příprava na biřmování týká celé farnosti,¹⁴⁰ je žádoucí slavit alespoň některé bohoslužby, např. kající pobožnost,¹⁴¹ v rámci farního společenství. Bohužel autor pomůcky neřadí mezi tyto bohoslužby eucharistickou adoraci, která je nejen vyjádřením víry v reálnou přítomnost Pána Ježíše ve svátosti oltářní,¹⁴² ale také osobním setkáním s ním. Dnes již emeritní papež Benedikt XVI. o adoraci řekl:

„Záleží na nás, abychom pochopili prvenství adorace a uvědomovali mládež, sebe i svá společenství, že nejde o nějaký přepych v naší zmatené době, který si snad nemůžeme dovolit, ale že je to prioritou.“¹⁴³

Model přípravy, který pomůcka nabízí, usiluje o začlenění biřmovanců do farního společenství prostřednictvím projektů a o jejich uvedení praxe modlitby účasti na společných bohoslužbách. Aby mohl být tento model použit, je potřeba ho nejprve upravit. Nejdůležitějším prvkem, který je potřeba do tohoto modelu přípravy přidat, jsou katechetická setkání. Zajímavé je, že kartička pro zapisování docházky biřmovanců obsahuje, kromě políček pro docházku na projekty a bohoslužby, i políčka pro docházku na setkání biřmovanců.¹⁴⁴ Pomůcka však mluví pouze o úvodním a závěrečném setkání. Také by bylo vhodné, aby se biřmovanci scházeli k modlitbě častěji než jen jednou za měsíc.

---

¹³⁹ Srov. Arcibiskupství Olomoucké. *Směrnice č.1/2015: Příprava biřmovanců v Arcidiecézi olomoucké*. [online]. PDF [cit. 3. 4. 2017]. Dostupné z: <<http://download.katechetiolomouc.cz/materiály/svátosti/biřmování/1-Smernice%20-%20birmování.pdf>>.

¹⁴⁰ Viz KKC čl. 1309.

¹⁴¹ Viz Redakce a spolupracovníci. Část 3: Slavení bohoslužby slova. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* [online]. [cit. 21. 3. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2011-2/Cast-3-SLAVENI-BOHOSLUZBY-SLOVA.html>>.

¹⁴² Srov. *Rok eucharistie: podněty a návrhy*. Praha: Česká biskupská konference, 2005, str. 34-35.

¹⁴³ Papež Benedikt XVI. *Modlitba*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o., 2008, str. 26.

¹⁴⁴ Viz LAUTENBACHER, Marcus. *Die Firmung miteinander vorbereiten: Projekte, Gottesdienste, Gruppenstunden*. Regensburg: Pustet, 2002, str. 16.

2.4 Feuer in mir

2.4.1 Obecná charakteristika pomůcky

Autoři pomůcky *Feuer in mir*¹⁴⁵ přistupují ke svátosti biřmování jako k přechodovému rituálu od dětství k dospělosti. Pomůcka se skládá ze dvou dílů: z příručky pro katechetu¹⁴⁶ a deníku biřmovance.¹⁴⁷

Autorem příručky je Felix Rohner-Dobler, který se žíví jako sociální a životní poradce, ale působí i jako katecheta a jako speciální pedagog.¹⁴⁸ Pomůcka je zhotovena ve formátu A4 a na 128 stránkách nabízí nejprve teoretické pojednání o svátosti biřmování, jak z teologického, tak i pedagogického úhlu pohledu, následované praktickým popisem průběhu přípravy na biřmování.

Deník biřmovance vytvořil Felix Rohner-Dobler ve spolupráci se svojí manželkou Hildegardou Rohner-Dobler, která je zaměstnána jako učitelka v Montessori třídě a která působí i jakožto katechetka. Tato pomůcka o rozsahu 63 stran má biřmovanci sloužit jako osobní zápisník.

2.4.2 Struktura a obsah pomůcky

Příručka je rozdělena do dvou částí.

První část, nazvaná *Teoretické základy*, je rozčleněna do tří kapitol. Nejprve pomůcka popisuje zvolený přístup ke svátosti biřmování, kterým je biřmování jako posílení; vysvětluje, co je to svátost a jak svátost působí. Následuje popis svátosti biřmování a jejího vztahu k ostatním iniciačním svátostem. Pokračuje krátkým exkursem o svátosti křtu a o tom, co je to křížmo a k čemu se používalo dříve a k čemu se používá dnes.

Druhá kapitola se věnuje různým pedagogickým aspektům, které se vztahují k období puberty a přípravě na přijetí svátosti biřmování. Poslední kapitola popisuje iniciaci v profánním

---

¹⁴⁵ Přeloženo: Plamen (nebo také: oheň) ve mně.

¹⁴⁶ ROHNER-DOBLER, Felix. *Feuer in mir: Firmung als Initiation. Handreichung für die Gemeindegarbeit*. München: Kösel, 2004

¹⁴⁷ ROHNER-DOBLER, Felix, ROHNER-DOBLER, Hildegard. *Feuer in mir: Mein Firmtagebuch*. München: Kösel, 2004.

¹⁴⁸ Autor se věnuje *spiel* a *gestalt* pedagogice.

slova smyslu, jejímž cílem je pomoci mladým poznat jejich nadání a napomoci jim, aby vyzráli k dospělosti. Tato iniciace by měla reflektovat rozdílnost potřeb chlapců a dívek.

V úvodu druhé části, která je nazvaná *Praktické uvedení*, jsou stručně popsány jednotlivé části zvoleného modelu přípravy. Následně je představen průběh sedmi skupinových setkání, biblického sobotního odpoledne a večera pro rodiče.¹⁴⁹ Všechny tyto aktivity jsou zaměřeny na přechod z dětství do dospělosti. Dále jsou podrobně popsány čtyři „bohoslužby“: mše svatá, na které jsou adepti biřmování představeni farnosti, ranní pouť,¹⁵⁰ kající pobožnost a bohoslužba udílení svátosti biřmování. V závěru této části je popsána organizace a průběh iniciačních víkendů.¹⁵¹

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Feuer in mir	
Autoři modelu:	manželé Felix a Hildegarda Rohner-Dobler
Místo vzniku:	Bregenz, Rakousko
Délka přípravy:	10-12 týdnů
Struktura přípravy:	Úvodní setkání
	Soukromý pohovor
	6 až 8 setkání ve skupinkách
	Biblické sobotní odpoledne
	Večer pro rodiče
	Iniciační víkend s kmotry

V úvodu deníku biřmovance nalezneme několik tabulek, do kterých si biřmovanec vyplní základní informace o sobě, o své rodině a o své biřmovací skupině. V pomůcce jsou dále obsaženy různé podněty k zamyšlení, citáty a úryvky z Písma svatého.

¹⁴⁹ Průběh večera pro rodiče má podobnou formu jako biblické sobotní odpoledne pro biřmovance.

¹⁵⁰ Krátké, asi hodinové, putování se šesti zastaveními, na kterých jsou prováděny rituály, které uvádějí biřmovance mezi dospělé. Putování je zakončeno společnou snídaní na faře.

¹⁵¹ Průběh iniciačního víkendu pro chlapce se liší od iniciačního víkendu pro dívky.

2.4.3 Grafická stránka pomůcky

Příručka má na obálce vyobrazen plamen, který je symbolem Ducha Svatého, a měsíc v úplňku. Na zadní straně obálky je v krátkosti shrnuta prezentace pomůcky a stručné informace o autorovi. Kromě textu najdeme v pomůcce velké množství černobílých fotografií, které zachycují různé výjevy z dřívějších příprav na biřmování vedených podle tohoto modelu.

Obálka deníku biřmovance je realizována identicky jako obálka příručky. Text i kresby obsažené v pomůcce jsou ve dvoubarevném červeno-černém provedení. Ilustrace, které pocházejí od Hildegardy Rohner-Dobler, jsou nakresleny velice jednoduchým způsobem a většinou je na nich vyobrazena lidská postava.

2.4.4 Zhodnocení pomůcky

Přípravu, která je v této pomůcce popsána, nelze v žádném případě považovat za přípravu na přijetí svátosti biřmování. Pomůcka popisuje pouze přípravu na převzetí role dospělého člověka. Svátost biřmování je redukována pouze na určitou posilu v tomto složitém období přechodu z dětství do dospělosti. Biřmovanci během této přípravy nijak neprohlubují svůj vztah k Bohu, neboť pozornost je věnována hledání vlastní identity, jejímu přijetí, a uvádění do role zodpovědného a dospělého člověka.

Dobrym nápadem je deník biřmovance, provedený ve formě soukromého zápisníku, ve kterém mají adepti biřmování podněty k zamyšlení, a do kterého si mohou poznamenat své nápady, myšlenky, poznatky atd. Avšak grafické provedení, které pro něj bylo zvoleno, je velice žalostné. Jednoduché dvoubarevné kresby by bylo lepší nahradit obrázky, kresbami nebo fotografiemi, které se nějak vztahují k tématu, vedou k zamyšlení nebo alespoň zaujmou svým provedením.

Tato pomůcka je ze všech zkoumaných pomůcek nejméně vhodná pro vedení přípravy biřmovanců. Cílem modelu přípravy, popsaného v této pomůcce, není prohloubení vztahu biřmovanců k Ježíši Kristu, ani k jiné osobě Trojice, a ani neusiluje o začlenění biřmovanců do církve,¹⁵² ale jde pouze o přípravu mladých na vstup do dospělosti. Pomůcka usiluje o to, aby biřmovanci opustili roli dítěte, závislého na svých rodičích, a stali se samostatnými

---

¹⁵² Srov. KKC čl. 1309.

a zodpovědnými dospělými. Přestože jsou tyto cíle samy o sobě dobré, s přijetím svátosti biřmování nemají žádnou souvislost a do přípravy na biřmování nepatří, protože svátost biřmování nijak nesouvisí s fyzickou dospělostí člověka.¹⁵³

---

¹⁵³ Srov. KKC čl. 1308.

2.5 Mich firmen lassen: Handbuch für Katechetinnen und Katecheten¹⁵⁴

2.5.1 Obecná charakteristika pomůcky

Pomůcka *Mich firmen lassen: Handbuch für Katechetinnen und Katecheten*¹⁵⁵, je jednou částí čtyřdílného kompletu katechetických pomůcek pro přípravu na biřmování,¹⁵⁶ který vytvořili Martin Moser, Helena Rimmele a Ursula Lüdemann. Pomůcka, v provedení knihy o formátu A4 se 171 stránkami, je určena pro katechety, katechetky a pro všechny, kteří připravují mladé na přijetí svátosti biřmování.

2.5.2 Struktura a obsah pomůcky

Obsah pomůcky je rozdělen do pěti oddílů.

V první části jsou nejprve vedoucímu přípravě nabídnuty impulsy a podněty, společně se vzhledem do životní situace a postojů mladých biřmovanců a v závěru této části je popsáno, jak s pomůckou během přípravy správně pracovat.

V následující části je představena struktura a průběh přípravy. Ještě před začátkem setkání ve skupinkách, vedoucí společně s farníky připraví různé projekty, které se biřmovancům nabídnou a ze kterých si biřmovanci zvolí, na kterém se bude podílet. Po skončení této první fáze začnou pravidelná setkání v menších skupinkách. Největší část tohoto oddílu tvoří deset témat právě pro tato setkání. Jednotlivá témata jsou vypracována v několika samostatných modulech, ze kterých si může vedoucí setkání zvolit, které použije.¹⁵⁷ Pomůcka také nabízí různé varianty, jak setkání ve skupinkách zahájit a ukončit.

Třetí část pomůcky předkládá, co všechno je potřeba ještě před začátkem přípravy promyslet a naplánovat. Nejprve je důležité určit, pro jakou věkovou skupinu bude příprava zaměřena¹⁵⁸ a zvolit, jak bude vypadat pozvánka.¹⁵⁹ Dále jsou nabídnuty různé koncepce setkání ve skupinkách a spousta návrhů na projekty, které lze ve spolupráci s farníky pro

---

¹⁵⁴ MOSER, Martin, RIMMELE, Helena, LÜDEMANN, Ursula. *Mich firmen lassen: Handbuch für Katechetinnen und Katecheten*. Freiburg: Institut für Pastorale Bildung, 2001.

¹⁵⁵ Přeloženo: Nechám se biřmovat: příručka pro katechetky a katechety.

¹⁵⁶ Zbylé tři části tvoří: *Mich firmen lassen: Firmbuch für die Jugendlichen* (učebnice pro biřmovance), CD s písněmi a meditativní hudbou a partitury pro sbor a schólu.

¹⁵⁷ Pomůcka také obsahuje návrhy, jak jednotlivé moduly vhodně a efektivně nakombinovat.

¹⁵⁸ Model představený v pomůcce je určen pro biřmovance starší patnácti let.

¹⁵⁹ V pomůcce je pozvánka koncipována jako útlá brožurka.

biřmovance zorganizovat. V této části najdeme také spoustu impulzů a podnětů, z nichž je největší pozornost věnována bohoslužbám. Pomůcka navrhuje zařadit do nich inscenaci, video, použít počítač, aby mladé více zaujaly. Závěr této části je věnován zpěvu a hudbě.

V předposlední části je popsáno, jak postupovat a kde hledat, pokud biřmovanci kladou otázky, na které vedoucí nezná odpověď. Součástí této části jsou také kartičky se základními pojmy, které se vztahují ke svátosti biřmování. Definice jednotlivých pojmů je formulována tak, aby byla stručná, jednoduchá a srozumitelná pro mladé biřmovance.

Poslední část pomůcky tvoří přílohy pro nakopírování. Tyto přílohy obsahují různé pracovní listy, písničky, obrázky, fotografie atd.

Stručné informace o modelu přípravy jsou pro přehlednost uvedeny v následující tabulce:

Model přípravy popsáný v pomůcce <i>Mich firmen lassen</i>	
Autoři modelu:	Martin Moser Helena Rimmelé Ursula Lüdemann
Místo vzniku:	Freiburg, Německo
Věk biřmovanců:	15-16 let
Délka přípravy:	10 setkání + délka projektu
Forma přípravy:	Účast na projektech Deset setkání ve skupinkách
Témata setkání:	1. Poznáváme se: Kdo jsem já? Kdo jsi ty? 2. Společně plánujeme: Co budeme společně dělat? 3. Ptát se Boha – mluvit s Bohem 4. Ježíš Kristus – posila v slabosti 5. Hledat a zažít Ducha Svatého 6. Téma: Stopa Ducha Svatého v našem světě 7. Za co jsem zodpovědný – moje vlohý a povinnosti 8. Na vlastních cestách – špatné cesty a slepé uličky 9. Co je mi svaté: Svátosti 10. Ať jsem biřmován

2.5.3 Grafická stránka pomůcky

Na černé obálce pomůcky jsou vyobrazeny tři kruhy s barevnými fotografiemi. Na zadní straně je vyobrazen oběh planety Země kolem slunce s různými výjevy z přípravy na biřmování. Text je doprovázen kresbami a barevnými fotografiemi.

Pomůcka je velmi dobře graficky zpracovaná, jen obálka by mohla mít jinou barvu než černou, kvůli které poněkud připomíná „pohřební obřady“.

2.5.4 Zhodnocení pomůcky

Pomůcka velmi detailně popisuje strukturu přípravy a poskytuje spoustu podnětů, impulsů a rad pro organizaci a plánování přípravy, a pro práci s mladými biřmovanci ve skupinkách. Problematická je tato pomůcka v tom, že přestože zmiňuje úlohu a příležitost pro katechezi v rámci přípravy a stejně tak podněty plynoucí z katechumenátu, v průběhu přípravy se tyto prvky nikde neuplatňují. Kromě toho je nutné, aby biřmovanci byli vedeni liturgickou katechezí k aktivní účasti¹⁶⁰ na bohoslužbách slavených důsledně dle liturgických předpisů, než aby se pro ně vymýšlely atraktivní formy jejich průběhu s použitím např. videa, powerpointových prezentací apod.

Model přípravy, který je popsán v této pomůcce, je prakticky stejný jako některé modely přípravy popsané v pomůckách *Firmvorbereitung mit Esprit* a *Die Firmung miteinander vorbereiten*. Pokud bychom chtěli tento model přípravy použít, bylo potřeba zvýšit počet setkání ve skupinkách z deseti alespoň na třicet a transformovat je na katechetická setkání.

---

¹⁶⁰ Viz NOVÁČEK, Vladimír. *Mše svatá: Naše jediná pastorální šance*. Třebíč: Arca JiMfa, 1996, str. 54-57.

3 Porovnání pomůcek a jejich možný přínos pro církve v České republice

3.1 Společné charakteristické rysy zkoumaných pomůcek

Všechny zkoumané pomůcky jsou určeny pro přípravu adeptů biřmování starších dvanácti let.¹⁶¹ Tyto pomůcky nabízejí vedoucímu přípravě modely a podněty pro vedení přípravy a metodiky pro práci s mladými adepty biřmování. Společným rysem těchto pomůcek je, že jejich autoři nevnímají rozdíl mezi katechezí a výukou náboženství, což se projevuje jak v nabízených modelech, tak i metodikách.¹⁶²

Autoři modelů pro přípravu adeptů na přijetí svátosti biřmování vycházejí z předpokladu, že paralelně na školách probíhající výuka náboženství, kterou mylně považují za katechezi, poskytne adeptům biřmování vše, co k přijetí svátosti biřmování potřebují. Proto je příprava na biřmování, kterou popisují tyto zkoumané pomůcky, zaměřena hlavně na informování biřmovanců o průběhu udílení svátosti biřmování a na seznámení s životem farnosti, které má usnadnit integraci biřmovanců do farního společenství. Tomu odpovídá i délka přípravy biřmovanců, která se ve většině těchto modelů pohybuje pouze od několika dnů po několik týdnů.

Také metodiky pro práci s mladými adepty biřmování, které zkoumané pomůcky nabízejí, jsou poznamenány absolutní absencí katecheze. I přestože některé pomůcky výslovně uvádějí, že metodika, kterou obsahují, je metodikou katecheze, při tom o katechezi nemůže být vůbec řeč.

Ani jedna ze zkoumaných pomůcek pro přípravu adeptů na přijetí svátosti biřmování nevyhovuje katechumenátnímu modelu přípravy, protože neprohlubuje vztah adepta biřmování k Bohu, nerozvíjí duchovní život a během takto krátké doby si adept nevybuduje pevné vztahy v rámci farního společenství.

---

¹⁶¹ V některých německých farnostech lze přijmout svátost biřmování již ve dvanácti letech. Viz Firmung: Mit Gottes Geist gestärkt. *Erzbistum Paderborn* [online]. 21. 5. 2016 [cit. 21. 3. 2017]. Dostupné z: <<http://www.erzbistum-paderborn.de/38-Nachrichten/19787,Firmung%3A-Mit-Gottes-Geist-gest%E4rkt.html>>.

¹⁶² Přitom odlišnost mezi oběma formami služby slova je formulována již v dokumentech světové církve na sklonku minulého století. Podrobněji rozvedeno in ALBERICH, Emilio, DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008, str. 147-162.

3.2 Odlišnosti zkoumaných pomůcek

Každá ze zkoumaných pomůcek přistupuje k přípravě adeptů na přijetí svátosti biřmování svým způsobem. Ve většině těchto pomůcek je popsán jeden model vedení přípravy na svátost biřmování. Z tohoto konceptu mírně vybočují dvě pomůcky: *Firmvorbereitung mit Esprit* a *Sprich ein deutliches Ja*. Pomůcka *Firmvorbereitung mit Esprit* se od ostatních zkoumaných pomůcek odlišuje tím, že neobsahuje pouze jeden model, ale nabízí hned několik různých modelů přípravy na biřmování. Oproti tomu pomůcka *Sprich ein deutliches Ja* nepopisuje žádný model přípravy na biřmování, ale nabízí pouze metodiku pro práci s mladými adepty biřmování.

Nejvíce se však od ostatních zkoumaných pomůcek odlišuje pomůcka *Feuer in mir*. Autoři této pomůcky přistupují ke svátosti biřmování pouze jako k posile při přechodu z dětství do dospělosti. Celá tato příprava, která obsahuje spoustu rituálů, je zaměřena na poznání vlastní identity a její přijetí, opuštění role dítěte a uvedení do světa dospělých. K tomu účelu je degradován i text Písma svatého, kterému se adepti biřmování věnují v rámci biblického odpoledne, jehož výklad je přizpůsoben koncepci uvedení do dospělosti. Tento text je volen zvláště pro dívky a zvláště pro chlapce. Zatímco dívky se věnují vyprávění o vzkříšení Jairovy dcery,¹⁶³ chlapci pracují s textem, který pojednává o vzkříšení syna naimské vdovy.¹⁶⁴ V těchto biblických textech se autoři pomůcky zaměřují na vztah mezi dětmi a rodiči; otec – dcera, matka – syn. Oba tyto texty jsou adeptům biřmování interpretovány tak, že v nich má zemřít dítě, závislé na rodičích, a místo něj má být vzkříšen nezávislý dospělý jedinec.

---

¹⁶³ Mk 5, 21-43.

¹⁶⁴ Lk 7, 11-17.

3.3 Možný přínos zkoumaných pomůcek pro katechezi adeptů biřmování v rámci české církve

Ze zkoumaných pomůcek není ani jedna vhodná pro přípravu adeptů na přijetí svátosti biřmování. Všechny v nich popsané modely chápou přípravu na přijetí svátosti biřmování velmi zúženě, nebo dokonce pouze jako přípravu na převzetí role dospělého člověka. Proto můžeme z těchto pomůcek vybrat pouze několik podnětů, které je možné do přípravy adeptů na přijetí svátosti biřmování zařadit.

Projekty a workshopy

Cílem přípravy na biřmování je, vedle prohloubení vztahu adeptů biřmování ke všem osobám nejsvětější Trojice, probudit v nich smysl pro příslušnost k církvi, a to jak všeobecné, tak i k místní.¹⁶⁵ K dosažení tohoto cíle využívá většina modelů přípravy ve zkoumaných pomůčkách různé projekty a workshopy. Pro dosažení vyšší efektivity je důležité, aby byli do těchto aktivit zapojeni nejen biřmovanci s jejich rodiči a kmotry, ale i ostatní farníci. Pokud každý, kdo se do této aktivity zapojí, zváží, jaké projekty je schopen díky své profesi nebo koníčkům biřmovancům nabídnout, může tak vzniknout široká škála zajímavých činností, které lze v rámci přípravy zrealizovat. Při práci na těchto projektech mají biřmovanci nejen poznat své nadání a naučit se zodpovědnosti a samostatnosti, ale mají se i seznámit s životem farnosti a navázat nové kontakty, což může vést k jejich snazší integraci do farního společenství. Vedoucímu přípravě se nabízí spousta možností, jak tento podnět v rámci přípravy na biřmování zorganizovat. V žádném případě by však projekty a workshopy neměly tvořit jádro přípravy na biřmování. Jádrem přípravy musí být vždy katecheze, doplněná o prvky liturgického slavení, respektující liturgické předpisy církve a zároveň vhodné vzhledem k mentalitě mladých lidí.

---

¹⁶⁵ Srov. KKC čl. 1309.

Společná modlitba a bohoslužba

V období dospívání se mladý člověk učí samostatně mluvit s Bohem o svých radostech, bolestech i obavách, ale často se stydí, když se má modlit před druhými.¹⁶⁶ Proto je důležité uvádět adepty biřmování jak do osobní modlitby, tak i do modlitby ve společenství, neboť „osobní modlitba a modlitba ve společenství se navzájem nevyklučují, ale vzájemně se podporují, podmiňují a doplňují.“¹⁶⁷

Pod pojmem „bohoslužba“ si většina mladých představí pouze mši svatou. Proto je vhodné rozšířit adeptům biřmování jejich obzory a seznámit je i s dalšími typy bohoslužeb, jako např. různé druhy bohoslužby slova, pobožnosti, novéna k Duchu Svatému, atd.¹⁶⁸ Mezi těmito bohoslužbami v širším slova smyslu by neměla chybět eucharistická adorace, „neboť vede k hlubšímu a plodnějšímu prožívání slavené liturgie.“¹⁶⁹ Vhodnou formou jsou večery chval nebo zpěvy z Taizé před vystavenou Nejsvětější svátostí.

Tento impulz by se mohl promítnout např. do modlitební části prvního modelu, který je představen v pomůcce *Příprava na biřmování*.¹⁷⁰ Místo opakování stále stejné formy modlitby by se mohly prostřídat různé typy modliteb, pobožností a bohoslužeb. Přínosem mohou být i listy pro zamyšlení a rozjímání, zpracované podobně jako tomu je v pomůcce *Die Firmung miteinander vorbereiten*.¹⁷¹

Zapojit do přípravy na biřmování mladé animátory

Mladí vedoucí, také nazývaní animátoři, mají k adeptům biřmování blíž, a proto mohou být pro ně příkladem a živým „dokladem“, že projevy zbožnosti a modlitba nejsou jen pro „starý báby“, ale i pro mladé. Tento podnět je již v řadě našich farností akceptován, a mladí

---

¹⁶⁶ Srov. JURKOVÁ, Renata. Modlitba v dnešní rodině [online]. Olomouc, 2014 [cit. 23. 3. 2017]. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/jdbvo8>>.

¹⁶⁷ KNOCH, Otto. *Život ze síly Božího slova a Božího Ducha*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2000, str. 65.

¹⁶⁸ Viz Redakce a spolupracovníci. Část 3: SLAVENÍ BOHOSLUŽBY SLOVA. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* [online]. [cit. 21. 3. 2017]. Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2011-2/Cast-3-SLAVENI-BOHOSLUZBY-SLOVA.html>>.

¹⁶⁹ *Posynodální apoštolská exhortace Sacramentum Caritatis papeže Benedikta XVI.: o eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve*. Praha: Paulínky, 2007, čl. 67.

¹⁷⁰ *Příprava na biřmování: Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000, str. 14-23.

¹⁷¹ Viz *Die Firmung miteinander vorbereiten* str. 50-163.

bývají zvaní, aby se na přípravě k biřmování podíleli. Tyto animátory je však potřeba vybírat s rozvahou a je nutno, aby byli na svou službu řádně připraveni.

Úkolem animátora je moderovat skupinku biřmovanců, kteří se často zpočátku ani navzájem neznají, což v nich může vyvolávat nejistotu a obavy. Neví, co se od nich čeká, zda je ostatní členové skupinky přijmou a zda budou akceptovat jejich názory. Animátor skupinky by měl vytvářet přátelské prostředí a atmosféru, ve které všichni členové získají pocit přijetí a důvěry. Dobrá atmosféra ve skupince umožňuje, aby se biřmovanci nebáli diskutovat o probíraných tématech a klást otázky, které je zajímají. Důležité je, aby zakoušeli, že jejich názory jsou brány vážně.¹⁷²

Práce s Písmem svatým

„V období dospívání spatřujeme určitý odstup vůči Písmu svatému.“¹⁷³ Ne náhodou papež František apeluje na mladé, aby se více věnovali četbě Písma svatého.¹⁷⁴ Adeptům biřmování je potřeba vysvětlit, že Písmo svaté není učebnicí dějepisu, i přesto, že zachycuje lidské pradějiny a dějiny vyvoleného národa, ale že se jedná o Boží slovo v lidské řeči, které k nám promlouvá v každé době.¹⁷⁵ „Jaká by to byla falešná zbožnost, snažit se jen o modlitbu a Boha nepřipustit ke slovu, nenaslouchat mu a nezamýšlet se nad tím, co chce člověku říci.“¹⁷⁶ Každý z biřmovanců by měl nejen disponovat vlastním výtiskem Písma svatého, ale měl by ho i denně brát do rukou a skrze jeho četbu naslouchat Božímu slovu.¹⁷⁷

Během přípravy můžeme také uspořádat alespoň jedno biblické odpoledne. V rámci tohoto setkání předvedeme adeptům biřmování, jak mají s Biblí pracovat a seznámíme je s rozjímavou četbou Písma svatého nazývanou *Lectio divina*.¹⁷⁸

---

¹⁷² Srov. MUCHOVÁ, Ludmila. *Na cestě k lidské a křesťanské dospělosti: příprava na přijetí svátosti biřmování*. [online]. PDF [cit. 24. 4. 2017]. Dostupné z: <<http://kpc.doo.cz/wp-content/uploads/2012/03/Na-cestech-k-lidske-a-krestanske-dospelosti-birmovani.pdf>>.

¹⁷³ ŠELINGA, Josef. *Společně objevujeme dar 1. díl*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda, 2003, str. 43.

¹⁷⁴ Viz *Bible: bible katolické církve pro mládež*. Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016, str. 6-7.

¹⁷⁵ Viz KKC čl. 81.

¹⁷⁶ TILMANN, Klemens. *Duchovní rozhovor: duchovní rádce uvádí mladého křesťana do duchovního života*. Vizovice: Lípa, 1991, str. 108.

¹⁷⁷ Srov. *Příprava na biřmování: Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000, str. 22.

¹⁷⁸ Jde o propojení četby Písma svatého s vlastní modlitbou, meditací a kontemplací.

Soustředění pro biřmovance

V průběhu přípravy, např. o víkendu nebo během prázdnin, může být pro adepty biřmování uspořádáno několikadenní soustředění. Toto setkání může proběhnout formou rekolekcí nebo exercicií, vícedenního setkání mládeže, nebo jiným vhodným způsobem.¹⁷⁹ Je potřeba dbát na to, aby biřmovanci toto setkání vnímali jako dobu, kdy mohou odložit své každodenní starosti a povinnosti, a naplno se věnovat své přípravě na biřmování.

Zařazení (prvků) sexuální výchovy do přípravy na biřmování

„Adolescence je obdobím hledání vlastní identity. (...) Dospívající si klade otázky, přemýšlí o sobě a o světě, hledá cesty, ideály, zkouší různé způsoby jednání.“¹⁸⁰ Aby mladí mohli cele přijmout vlastní identitu, musí přijmout i svou sexualitu, která je její součástí. Navíc se jedná o období, kdy mladí potřebují dostávat intelektuální ujištění¹⁸¹ a kdy jsou často konfrontováni od svých nevěřících nebo hledajících vrstevníků různými otázkami ohledně sexuality, na které jim, a často ani sobě, neumějí uspokojivě odpovědět. V současné době se také stále častěji setkáváme s různými diskuzemi o homosexuálních sňatcích, o adopci dětí homosexuálními páry a čím dál častěji se také objevují, a bohužel i realizují, myšlenky z tzv. genderové ideologie¹⁸². Je logické, že mladí nemohou k těmto problémům zaujmout správný postoj, pokud jim alespoň na základní úrovni nerozumí. Dalším problémem dnešní doby je, že se objevují i různé snahy zavést do škol sexuální výuku, která neodpovídá katolické morálce.¹⁸³ Proto považujeme-li biřmovance za dospělé, kteří mají převzít zodpovědnost za svůj život, měli bychom se s nimi věnovat těmto tématům a odpovědět na jejich otázky. Katechismus katolické církve k tomuto tématu říká:

---

¹⁷⁹ Srov. Arcibiskupství Olomoucké. *Směrnice č.1/2015: Příprava biřmovanců v Arcidiecézi olomoucké*. [online]. PDF [cit. 3.4.2017]. Dostupné z: <<http://download.katechetiolomouc.cz/materiály/svatosti/biřmování/1-Směrnice%20-%20biřmování.pdf>>.

¹⁸⁰ BARTŮŠKOVÁ, Ludmila. Některé pohledy vývojové psychologie na práci s mladými biřmovanci. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku*. Praha: Česká biskupská konference, 2012, 4(2), str. 15.

¹⁸¹ Viz SMAHEL, Rudolf. *Domov prožít, domov vytvářet*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1995, str. 144-145.

¹⁸² Více o genderu a oblastech jeho působení v KUBY, Gabriele. *Globální SEXuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014.

¹⁸³ Proč jsou výhrady proti zavádění sexuální výchovy ve škole. FATYM.com [online]. 3. 9. 2010 [cit. 2. 4. 2017]. Dostupné z <<http://www.fatym.com/view.php?cisloclanku=2010080072>>.

„Mladé lidi je třeba vhodně a včas poučit — a to převážně už v rodině — o důstojnosti, úloze a praxi manželské lásky, aby nabyli úcty k čistotě a mohli v příhodném věku po čestně prožitém období zasnoubení vstoupit do manželství.“¹⁸⁴

Primárním a nenahraditelným zdrojem poučení v této oblasti je rodina.¹⁸⁵ Ale kvůli změnám ve společnosti a krizi rodin je vyžadováno, aby rodinám s tímto nelehkým úkolem pomáhali i kněží, řeholníci, katecheté atd.¹⁸⁶ V průběhu přípravy na přijetí svátosti biřmování se tomuto tématu můžeme věnovat v rámci katecheze na téma manželství. Adepty biřmování seznámíme s postoji, které církve zaujímá k manželství, předmanželské čistotě, homosexualitě, antikoncepci, přirozenému plánování rodičovství, potratu, neplodnosti a asistované reprodukci. Nabízí se široká škála možností, jak adepty biřmování s těmito stanovisky seznámit. Můžeme o nich mluvit během pravidelného setkání, můžeme na toto téma pozvat nějakého vhodného odborníka,¹⁸⁷ můžeme uspořádat víkendové setkání atd. Využít také můžeme i velmi zdařilou multimediální pomůcku vytvořenou serverem *signaly.cz*.¹⁸⁸ Jedná se o krátká, asi pětiminutová videa přednášek nazvaných *Bůh, sex a manželství*, jejichž lektorem je římskokatolický kněz Karel Skočovský. Každé z těchto videí je doplněno textem s dalšími myšlenkami, otázkami k zamyšlení, doplňující literaturou a internetovými odkazy, vztahujícími se k danému tématu.

---

¹⁸⁴ KKC čl. 1632 a GS čl. 49.

¹⁸⁵ *Lidská sexualita: pravda a význam: zásady pro výchovu v rodině*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, čl. 23.

¹⁸⁶ Srov. *Familiaris consortio: apoštolská adhortace Jana Pavla II. o úkolech křesťanské rodiny v současném světě z 22. listopadu 1981*. Praha: Zvon, 1992, čl. 66.

¹⁸⁷ Např. lékaře, zdravotní sestru, gynekologa atd.

¹⁸⁸ *Bůh, sex a manželství: Dobrá zpráva pro rozum i srdce*. *signaly.cz* [online]. 2015 [cit. 20. 3. 2017]. Dostupné z: <<https://buh-sex-manzelstvi.signaly.cz/1506/buh-sex-a-manzelstvi>>.

Závěr

Jako cíl diplomové práce jsem si vytknul prozkoumat a zhodnotit vybrané pomůcky pro přípravu mladých adeptů na přijetí svátosti biřmování, které byly vydané v prvním pětiletí dvacátého prvního století v německy hovořících regionech, a vystihnout jejich možný přínos pro přípravu biřmovanců v místní církvi v České republice.

Na základě podrobné analýzy vybraných pomůcek jsem dospěl ke zjištění, že žádná z nich není pro vedení přípravy adeptů na přijetí svátosti biřmování vhodná. Autoři těchto pomůcek nerozlišují mezi katechezí a výukou náboženství, z čehož vyplývá celá řada problémů. Výuka náboženství, která probíhá na školách paralelně s přípravou na biřmování, dle mínění autorů pomůcek, připravuje adepty na přijetí svátosti biřmování dostatečně, a proto přípravu na biřmování koncipují pouze tak, aby byli adepti náležitě informováni o průběhu udílení svátosti biřmování a aby se seznámili s životem farnosti, což má napomoci jejich snazší integraci do farního společenství. Koncepte přípravy, pro kterou je často vymezeno pouze několik dnů, neposkytuje adeptům biřmování ani dostatečnou dobu na potřebnou přípravu na přijetí svátosti biřmování a ani dostatek času k faktickému začlenění se do místní církve.

Metodiky pro přípravu adeptů biřmování, které zkoumané pomůcky nabízejí, podporují výrazně aktivní zapojení adeptů do přípravy. Avšak i tyto metodiky pro práci s mladými adepty biřmování jsou negativně poznamenány tím, že jejich autoři nevidí rozdíl mezi katechezí a výukou náboženství. Přestože některé pomůcky výslovně uvádějí, že metodika, kterou obsahují, je metodikou katecheze, o katechezi ve skutečnosti vůbec nejde. Navíc v těchto metodikách se počítá s adepty s minimální věkovou hranicí jedenáct let. U dospívajících adeptů biřmování v našich diecézích, kteří se jako čtrnácti a víceletí cítí již jako dospělí, mohou některé prvky (forma vedení dialogu, pedagogické postupy) probouzet dojem dětinského přístupu.

Jsem si vědom, že zkoumané pomůcky tvoří pouze malý vzorek, a proto nelze na jeho základě hodnotit kvalitu přípravy na biřmování plošně ve všech německy mluvících regionech. Výsledky analýzy tohoto vzorku pomůcek mě nicméně vedou k závěru, že takto vedená příprava na biřmování je nedostačující, neboť zcela postrádá katechetický základ, neuvádí do vztahu s Bohem, nepodporuje proces prohubování osobního vztahu k Bohu, neposkytuje dostatek času vzhledem k tempu osobního zrání mladého člověka ve víře, dostatek času pro

jeho začlenění do místní církve, anebo v nejhorším případě přistupuje k svátosti biřmování pouze jako k součásti přechodového rituálu od dětství k dospělosti.

Použité zdroje a literatura

1. Biblický text

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: (včetně deuterokanonických knih): Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 2001, 1814 str.

ISBN 80-85810-29-8

Bible: bible katolické církve pro mládež. Kostelní vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2016, 431 str.

ISBN 978-80-7195-819-2

2. Církevní dokumenty

Dokument o směřování katecheze a náboženského vzdělání v České republice. Praha: Česká biskupská konference, 2015, 40 str.

Dokumenty II. Vatikánského koncilu. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 603 str.

ISBN 80-7192-467-9

Familiaris consortio: apoštolská adhortace Jana Pavla II. o úkolech křesťanské rodiny v současném světě z 22. listopadu 1981. Praha: Zvon, 1992, 101 str.

ISBN 80-7113-067-2

Katechetické směrnice České biskupské konference. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 1994, 30 str.

Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 793 str.

ISBN 80-7192-473-3

Kodex kanonického práva. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1994, 812 str.

ISBN 80-7113-082-6

Lidská sexualita: pravda a význam: zásady pro výchovu v rodině. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, 74 str.

ISBN 8071924954

Posynodální apoštolská exhortace Sacramentum Caritatis papeže Benedikta XVI.: o eucharistii, zdroji a vrcholu života a poslání církve. Praha: Paulínky, 2007, 110 str.

ISBN 978-80-86949-32-1

Rok eucharistie: podněty a návrhy. Praha: Česká biskupská konference, 2005, 53 str.

Všeobecné direktorium pro katechizaci. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 1997, 159 str.

3. Prameny

HOFRICHTER, Claudia, STRIFLER, Barbara. (ed.). *Firmvorbereitung mit Esprit: Praxismodelle.* Stuttgart: Verlag Katholisches Bibelwerk, 2001, 206 str.

ISBN 3-460-08013-2

LAUTENBACHER, Marcus. *Die Firmung miteinander vorbereiten: Projekte, Gottesdienste, Gruppenstunden.* Regensburg: Pustet, 2002, 181 str.

ISBN 3-7917-1816-9

MOSER, Martin, RIMMELE, Helena, LÜDEMANN, Ursula. *Mich firmen lassen: Handbuch für Katechetinnen und Katecheten.* Freiburg: Institut für Pastorale Bildung, 2001, 171 str.

ISBN 3-88207-328-4

ROHNER-DOBLER, Felix, ROHNER-DOBLER, Hildegard. *Feuer in mir: Mein Firmtagebuch.* München: Kösel, 2004, 64 str.

ISBN 3-466-36651-8

ROHNER-DOBLER, Felix. *Feuer in mir: Firmung als Initiation. Handreichung für die Gemeindefarbeit.* München: Kösel, 2004, 128 str.

ISBN 3-466-36650-X

ROSEMANN, Gisela. *Sprich ein deutliches Ja: 33 Bausteine für die Firmkatechese*. Donauwörth: Wewel, 2003, 100 str.
ISBN 3-87904-274-8

4. Ostatní literatura

ALBERICH, Emilio, DŘÍMAL, Ludvík. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008, 215 str.
ISBN 978-80-7367-382-6

ALTRICHTER, Michal, (ed.) *Studijní texty ze spirituální teologie IX: O Duchu Svatém a svátosti biřmování*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2012, 245 str.
ISBN 978-80-7412-123-4

AMBROS, Pavel. *Základní služby církve v české sekulární společnosti: kerygma/martyria, leitourgia, diakonia*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2013, 222 str.
ISBN 978-80-7412-141-8

BALÍK, Jan, ZATLOUKAL, Vít. *Jste nadějí církve: promluvy a poselství papeže Benedikta XVI. mládeži*. Frýdek-Místek: Sekce pro mládež České biskupské konference, 2009, 164 str.
ISSN 1803-8131

Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku, Praha: Česká biskupská konference, 2012, 2.
ISSN 1803-7224

ČIKRLE, Vojtěch. *Pastýřské listy 2*. Brno: Biskupství brněnské, 2015, 159 str.
ISBN 978-80-260-7871-5

FOJTÍKOVÁ ROUBALOVÁ, Marcela, JABLONSKÝ, Tomáš. *Didaktické pomůcky ve výuce náboženství a katechezi*. Ružomberok: Verbum, 2015, 187 str.
ISBN 978-80-561-0207-7

HÜBNER, Siegfried. *Biřmování: Nový pohled na jednu ze svátostí církve*. Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1996, 18 str.

KNOCH, Otto. *Život ze síly Božího slova a Božího Ducha*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2000, 324 str.

ISBN 80-7266-057-8

Kolektiv autorů. *Biřmování jako posila a pečeť*. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2015, 125 str.

ISBN 978-80-87648-12-4

KUBY, Gabriele. *Globální SEXuální revoluce: ztráta svobody ve jménu svobody*. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2014, 413 str.

ISBN 978-80-87864-13-5

Mezinárodní katolická revue Communio. Svitavy: P. Sejkora, 2005, 9(2).

ISSN 1211-7668

MOHELNÍK, Benedikt. *Pečeť daru Ducha Svatého*. Praha: Krystal OP s.r.o., 2012, 295 str.

ISBN 978-80-87183-44-1

NOVÁČEK, Vladimír. *Mše svatá: Naše jediná pastorální šance*. Třebíč: Arca JiMfa, 1996, 137str.

ISBN 80-85-766-55-8

OPATRNÝ, Aleš. *Pastorální teologie pro laiky*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2016, 200 str.

ISBN 978-80-7465-237-0

Papež Benedikt XVI. *Modlitba*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o., 2008, 87 str.

ISBN 978-80-7266-285-2

POSÁD, Pavel. Jak žít ze svátosti biřmování?. *Budoucnost církve*. Frýdek-Místek: Asociace křesťanských sdružení mládeže a Sekce pro mládež České biskupské konference, 2012, 19(2), str. 25.

ISSN 1803-8131

Příprava na biřmování: Pomůcka pro ty, kdo vedou přípravu. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000, 30 str.

SMAHEL, Rudolf. *Domov prožít, domov vytvářet*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1995, 154 str.

ŠELINGA, Josef. *Společně objevujeme dar 1. díl*. Nitra: Kňazský seminár sv. Gorazda, 2003, 186 str.

ISBN 80-88741-42-4

TILMANN, Klemens. *Duchovní rozhovor: duchovní rádce uvádí mladého křesťana do duchovního života*. Vizovice: Lípa, 1991, 150 str.

ISBN 80-285-0010-3

VELLA, Elias. *Duch svatý – pramen života*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 291 str.

ISBN 80-7195-043-2

YOUCAT: katechismus katolické církve pro mladé. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011, 301 str.

5. Internetové zdroje

Arcibiskupství Olomoucké. *Směrnice č.1/2015: Příprava biřmovanců v Arcidiecézi olomoucké*. [online]. PDF [cit. 3. 4. 2017].

Dostupné z: <<http://download.katechetiolomouc.cz/materiály/svátosti/biřmování/1-Smernice%20-%20birmování.pdf>>.

Bůh, sex a manželství: Dobrá zpráva pro rozum i srdce. *signály.cz* [online]. 2015 [cit. 20. 3. 2017].

Dostupné z: <<https://buh-sex-manzelstvi.signaly.cz/1506/buh-sex-a-manzelstvi>>.

ELMANSY, Rafiq. *Disney's Creative Strategy: The Dreamer, The Realist and The Critic*. *Designorate* [online]. 6. 4. 2015 [cit. 25. 2. 2017].

Dostupné z: <<http://www.designorate.com/disneys-creative-strategy/>>.

Firmung. *katholisch.de* [online]. 1. 8. 2015 [cit. 20. 2. 2017].

Dostupné z: <<http://www.katholisch.de/glaube/unser-glaube/firmung>>.

Firmung: Mit Gottes Geist gestärkt. *Erzbistum Paderborn* [online]. 21. 5. 2016 [cit. 21. 3. 2017].
Dostupné z: <<http://www.erzbistum-paderborn.de/38-Nachrichten/19787,Firmung%3A-Mit-Gottes-Geist-gest%E4rkt.html>>.

FOSSION, André, DŘÍMAL, Ludvík. Katechumenát jako inspirativní model každé katecheze. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* [online]. [cit. 28. 3. 2017].
Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2010-2/Katechumenat-jako-inspirativni-model-kazde-katecheze.html>>.

JURKOVÁ, Renata. Modlitba v dnešní rodině [online]. Olomouc, 2014 [cit. 23. 3. 2017].
Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Cyrilometodějská teologická fakulta.
Vedoucí práce Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová.
Dostupné z: <<https://theses.cz/id/jdbvo8>>.

MUCHOVÁ, Ludmila. *Na cestě k lidské a křesťanské dospělosti: příprava na přijetí svátosti biřmování*. [online]. PDF [cit. 24. 4. 2017].
Dostupné z: <<http://kpc.doo.cz/wp-content/uploads/2012/03/Na-cestech-k-lidske-a-krestanske-dospelosti-birmovani.pdf>>.

OPATRŇY, Aleš. Katechumenát. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* [online]. [cit. 28. 3. 2017].
Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2010-2/Katechumenat.html>>.

Proč jsou výhrady proti zavádění sexuální výchovy ve škole. *FATYM.com* [online]. 3. 9. 2010 [cit. 2. 4. 2017].
Dostupné z <<http://www.fatym.com/view.php?cisloclanku=2010080072>>.

Redakce a spolupracovníci. Část 3: Slavení bohoslužby slova. *Cesty katecheze: Revue pro katechetiku a náboženskou pedagogiku* [online]. [cit. 21. 3. 2017].
Dostupné z: <<http://www.cestykatecheze.cz/casopis/2011-2/Cast-3-SLAVENI-BOHOSLUZBY-SLOVA.html>>.

SLAVÍK, Michael. Biřmování – cesta k probuzení ve farnosti. *Teologické texty* [online]. 10. 11. 2015 [cit. 9. 4. 2017].

Dostupné z: <<http://www.teologicketexty.cz/casopis/1998-2/Priprava-na-birmovani-a-farnost/56>>.

TĚTHALOVÁ, Věra. Iniciační svátosti: východisko křesťanského duchovního života před Druhým vatikánským koncilem a po něm [online]. Praha, 2007 [cit. 1. 4. 2017]. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta. Vedoucí práce Pavel Kohut OCD, ThD. Dostupné z: <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/14885/>>.

VON HEYDEN, Maximilian. Peer-Involvement als pädagogisches Konzept (Teil 1). *finder-akademie.de* [online]. 10. 11. 2015 [cit. 6. 3. 2017].

Dostupné z: <<https://finder-akademie.de/peer-involvement-als-paedagogisches-konzept-teil-1/>>.

Seznam zkratek

Zkratky biblických knih

Ez – Ezechiel

Gal – list Galaťanům

Iz – Izaiáš

J – evangelium podle Jana

Jl – Joel

Kor – list Korinťanům

Lk – evangelium podle Lukáše

Řím – list Římanům

Sk – Skutky apoštolů

Zkratky církevních dokumentů

CIC – Kodex kanonického práva (Codex iuris canonici)

GS – Gaudium et spes

KKC – Katechismus katolické církve

LG – Lumen gentium

SC – Sacrosanctum Concilium

Ostatní zkratky

atd. – a tak dále

cit. – citováno

čl. – článek

doc. – docent

Dr. – doktor

ed. – editor

kán. – kánon

kol. – kolektiv autorů

např. – například

odst. – odstavec

srov. – srovnej

str. – strana

sv. – svatý

tzv. - takzvaný